

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий Колодязь

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 6 грудня
1989 року

№ 6 (4683).

СУБОТА

10

ЛЮТОГО
1990 р.

Ціна 8 коп

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

ДО ДНЯ ПАМ'ЯТІ

15 лютого 1990 року обласним та міським комітетами комсомолу, радами воїнів-інтернаціоналістів в м. Кіровограді буде проведено День пам'яті, присвячений річниці виведення обмеженого контингенту радянських військ з Афганістану.

В рамках Дня планується: 12 ГОД. — церковна панахида по загиблих воїнах, 16—17 ГОД. — покладання квітів на могили воїнів-інтернаціоналістів, 17—18 ГОД. — концерт воїнів-інтернаціоналістів на площі імені Кірова, 18 ГОД. 30 ХВ. — закладка

пам'ятника воїнам-інтернаціоналістам усіх поколінь Кіровоградщини у сивері Ленінського комсомолу.

Запрошуються воїни-інтернаціоналісти, жителі області, всі, кому пам'ятний біль втрат минулої війни...

ТИСНЕМО ПРАВИЦЮ!

Поки готувався минулий номер нашої газети, в якому надруковано рецензію на збірку поезій В. Базилевського «Колодязь», із Києва надійшло радісне повідомлення: за неї автору присуджено премію імені П. Тичини — «Чуття єдиної родини». Сердечно вітаємо нашого земляка з високою нагородою і дружньо тиснемо його мудру правницю. І надалі тримайте міцно стило, а руку — на пульсі часу!

КОЛЕКТИВ І ЧИТАЧІ «МК».

Кандидат у народні депутати УРСР по Бобринецькому виборчому округу № 230 і у народні депутати районної Ради по виборчому округу № 39 Віктор ЛЕГУН

Народився 25 березня 1962 року в с. Торканівці Тростянецького району Вінницької області. Українець. Член КПРС з 1985 року.

У 1983 році закінчив фізико-математичний факультет Кіровоградського педагогічного інституту. За направленням поїхав працювати в Садківську неповну середню школу

Устинівського району. З 1984 року — директор цієї школи. Член бюро райкому комсомолу. Депутат Криничненської сільської Ради. Одружений. Виховує двох дітей.

ЗА ЩО Я БУДУ ВИСТУПАТИ!
I. У першу чергу за права молоді, за вихід закону про молодь та закону про захист прав дітей.

Стосовно молодіжних проблем, то боротимусь

спеціального фонду для допомоги.
У законі про захист прав дітей хочу бачити такі основні положення:
— більше самостійності в житті, вільний вибір навчання, розвиток демократизації і гласності серед дітей;
— захист прав дітей-сиріт і дітей, які залишилися без батьків;
— захист дітей від батьків-садистів;

— перетворення лозунгу «Все краще — дітям» із гучної фрази в реальну справу;
— створення на підприємствах, які випускають продукцію для дітей, спеціальної комісії, яка б контролювала якість цієї продукції.

II. Як педагог вважаю, що в школах необхідно провести корінну реформу

му, на основі гуманізації навчального процесу. Для цього треба:

— зменшити навантаження для учнів, спростити програми, ввести п'ятиденну систему навчання;
— розробити положення про роботу сільських малокомплектних шкіл;
— більше розвивати позашкільні установи, особливо в сільській місцевості;
— підняти авторитет учителя, зміцнити його матеріальне становище;
— боротися за зміцнення матеріально-технічної бази школи.

III. Виступатиму за розвиток сіл, особливо віддалених, за їхню газифікацію, підвищення соціально-культурного рівня. Ратуватиму за районний і республіканський держрозрахунок, за більшу самостійність для радгоспів і колгоспів. Я за будь-яку форму власності, тільки б вона приносила користь людям. Тому боротимусь

за зміцнення добробуту людей, за захист інтересів найменш забезпечених верств населення: інвалідів, пенсіонерів. Я за соціальну рівність, щоб кожний людина могла повністю реалізувати свої конституційні права. Необхідно також підвищити мінімальну заробітну плату низькооплачуваним працівникам.

IV. Виступатиму за зміцнення правопорядку в країні, що включає:

— боротьбу із злочинністю, проявами інших негативних явищ (мафія, корупція, наркоманія, алкоголізм);
— необхідність виходу закону про суворіше відповідальність за скоєні злочини;

— підвищення дисципліни на виробництві.

V. Особливу увагу звертатиму на екологічні проблеми, вважаю, що будівництво великих комбінатів, заводів, атомних електростанцій необхідно за-

далегідь виносити для обговорення жителями того району, де зводиться об'єкт.

Боротимусь за дальшу демократію і гласність не на словах, а на ділі, в усіх сферах нашого життя. Вважаю, що народний депутат України повинен вболівати і намагатись вирішити різноманітні проблеми усіх верств населення.

Я не можу пообіцяти виборцям манни небесної, у мене немає ні коштів, ні влади, ні бюрократичного апарату, немає можливості побудувати в моєму окрузі житлові будинки, дитячі садки, лікарні. Однак, що твердо обіцяю — всі сили, вміння і енергію віддавати справі нашої Вітчизни, реалізації запропонованої програми у вищому законодавчому органі республіки.

Кандидат у народні депутати обласної Ради народних депутатів по Крупському виборчому округу № 30 Кіровоградського району Петро КУЧЕР

Народився 1960 року в с. Розділ Голованівського району. Українець. Безпартійний. Восени 1978 був призваний в ряди Радянської Армії. Служив у Афганістані. В 1986 році закінчив Одеський сільськогосподарський інститут. За спеціальністю вчений-агроном. Працював головним агрономом колгоспу імені Чаласва Кіровоградського району, з 1989 —

голова кооперативу розлиників № 2. Рекомендований до висунення первинною комсомольською організацією. Висунутий трудовим колективом колгоспу. Одружений. Має двох дітей.

Депутатом Рад народних депутатів не обирався. Єдиний критерій оцінки — практика. Соціалізм є соціалізмом тоді, коли він дає людям можливість

самостійно жити. «Земля — селянам, фабрики — робітникам!» стали життєважливіми сьогодні?

Влада належить командно-адміністративній системі (КАС). Засоби виробництва належать державі, в особі КАС, яка повністю розпоряджається результатами праці мільйонів людей, до того ж безвідповідально і бездарно. КАС нещадно

Відчуження трудящих від результату праці і засобів виробництва привело до того матеріального і духовного зблизнення, яке маємо на сьогодні. Разом з тим невідповідність виробничих відносин рівню і характеру розвитку виробничих сил досягли такого масштабу, що можливий вибух і він об'єктивно обов'язковий. Фактично, революційна ситуація визнана і нашим політичним керівництвом.

Прийняття основ законодавства про землю, про власність, єдина система податків, госпрозрахунок є фактично початком вирішення суперечок мирним шляхом. Ось чому вважаю першочерговим прийняття вищезазначених основ законодавства з урахуванням специфіки республіки. І не тільки прийняття, а і введення в дію. Якщо буду обраний депутатом обласної Ради, основні зусилля зосереджу у цьому напрямку і тільки потім увага повсяк-

денним проблемам, як результату першого. Вважаю, що висунення на перше місце дрібних побутових проблем в даній ситуації безперспективне. Впевнений, — ніякими засобами в рамках КАС справу кардинально не зрушити. Тільки визнавши багатокладну економіку на основі ринкових відносин, тільки створивши механізм, що розкриває природні, ділові, духовні здібності людини, можна сподіватися на поліпшення добробуту. Це повинен бути НЕП на сучасному етапі. Ми повернулися до того, що говорив Ленін ще на початку 20-х років.

Головним у майбутній організаційній структурі повинні бути логічні розстановки, логічний ланцюжок, але тільки без насильства, бо будь-яке насильство — то беззаконня. Будучи новим механізмом, треба враховувати негативний вплив КАС, деформацію свідомості багатьох і ба-

гатьох людей. Але й чекати, поки всі будуть готові до нових виробничих стосунків, недоцільно. Величезний потенціал нашого народу не розкритий, він жеде свого часу, і ми повинні той час наближати.

Приватна власність на засоби виробництва не може бути ефективнішою колективною. І капіталістичний світ, врешті-решт, теж іде до цього. На мою думку, значно ефективніша така модель, яка базується на асоціації повністю самостійних кооперативів (назву можна змінити) плюс проміжні потреби, але не зайві структури, що виконуватимуть функції збуту, постачання, координування діяльності, прогнозування кон'юнктури, не виключаючи благодійні цілі.

Я вірю в людей, у колективний розум, не претендую на істину в останній інстанції, готовий до дії, щоб на практиці довести правильність своїх поглядів.

ПОЧАТИ ЗІ СТАТУТУ...

НА ЗАМІТКУ ДЕЛЕГАТОВІ

Продовжуємо розмову, почату в «МК» за 27 січня, під рубрикою «На замітку делегату». Сьогодні своїми роздумами про підготовку до XXI з'їзду ВЛКСМ ділиться Анатолій БОЛЮК — перший секретар Компаніївського райкому комсомолу, делегат форуму.

На виборну комсомольську роботу я прийшов трохи більше двох років тому. Саме тоді, коли в країні набирали обертів демократичні перетворення. Прийшов безпосередньо із сільськогосподарського виробництва, так званого рядовим членом Спілки. На собі відчув проблеми, бачив умови роботи в перинний. Коли став першим секретарем райкому, відчув і побачив, що не все так просто, як здавалось мені, рядовому члену Спілки.

Вступаючи до лав ВЛКСМ, ми добре засвоїли, що комсомол є невід'ємною ланкою політичної системи радянського суспільства. Тому потрапляння в нашому суспільстві не могли обійти і молодіжне середовище. Перевіривши це на собі, я зрозумів, що гальмують її, настільки міцне і глибоке, що одними лише розмовами їх не подолати.

Особисто я, серед тих причин назвав би невміння комсомолу відстоювати інтереси молоді (а це ж одна із основних складових його призначення). Усе через те, що в місцевих Радах народних депутатів молодь представляли не справжні лідери молоді, а ті, хто вибирався по анкетним даних згідно процентного відношення. Як наслідок, вирішення молодіжних проблем відходило на задній план. Молодь зневірилася в реальних можливостях комсомолу, більшість комсомольців стали формально ставитися до членства в Спілці, виникла апатія. Додавши до цього силу бюрократичних традицій, відразу у якійсь мірі, апарату від первинних, маємо факт, що для багатьох став незрозумілим саме призначення комсомолу в суспільстві.

Думаю, XXI з'їзд комсомолу повинен вирішити долю комсомолу, його місце і роль в оновлюваному суспільстві. Стан, в якому комсомол знаходиться зараз, нам зовсім не потрібний. Який же вихід? На мою думку, на з'їзді варто підняти такі питання. Потрібно змінити і чітко обумовити окремі статутні вимоги. Запропоновані для обговорення проєкти Статутів (кожен окремо) не відображають завдань, призначення Спілки. Мають бути правильним з кожного взяти те раціональне зерно.

Назріла необхідність переглянути віковий склад організації. У комсомол повинні вступати молоді люди, які вже мають уявлення про те, куди вони йдуть, що вони принесуть і чим потрібне, взагалі їхнє членство. Вважаю, це повинні бути особи віком 15 років і старші. За таких умов відпадає валовий підхід до

поповнення Спілки. У Статуті також треба обов'язково закріпити право кожного комсомольця вільного самовиходу із Спілки, як і вступу в неї.

Щоб хоч частково ліквідувати відірваність апарату та виборного активу від комсомольців, про яку я вже говорив напочатку, у Статуті слід ліквідувати пункт, який вимагає при обранні першого секретаря райкому комсомолу обов'язковості комсомольського стажу більше двох років і приналежності до КПРС. Треба чітко вказати, що районну комсомольську організацію може очолити будь-який член ВЛКСМ, який має авторитет і підтримку молоді, відповідає посаді за діловими, політичними, моральними якостями, організаційними здібностями. Думаю, такі лідери зможуть повести за собою. А вже потім, на певних підставах, рекомендувати його для вступу до лав КПРС. Простіше кажучи, слід ліквідувати анкетний підхід при обранні комсомольських керівників хоча б районної чи міської ланки.

Ще одне болюче питання — стосунки комсомолу з партійними і радянськими органами. Щодо перших, то на мою думку, вони повинні носити суто партнерський характер. Адже справу робимо одну — виховуємо людей. До ділових порад, товаришів підтримки комсомол завжди прислуховується. Тільки за таких взаємовідносин ВЛКСМ буде виносити свою гучну функцію — бути резервом і надійним помічником партії.

Тепер щодо стосунків з органами влади. Тут шлях один і, вважаю, він не викликає сумнівів. А саме: проводити молодіжну політику через своїх депутатів у Радах, починаючи від сільської і закінчуючи Верховною Радою. А це значить, що висувати і рекомендувати до Рад ми повинні не тих, хто сумлінно піднімає руки при затвердженні чергової постанови, а планомірно і спрямовано проводитиме свою лінію, повсякчас добиватиметься вирішення проблем молоді, виконання прийнятих постанов.

І останнє. Хвилює нас, працівників сільських райкомів, фінансове становище. Зрозуміла мені позиція ЦК ВЛКСМ, який, на мою думку, обґрунтовано прийняв рішення про часткове залишення членських внесків у первинних. Я розумію, що це кошти комсомольців, але переносити, що потрібен і працюючий апарат райкому. Зараз він скорочений вже до мінімуму, але коштів все одно бракує для його утримання. Доводиться апаратникам займатися лише фінансами, щоб заробити собі кошти на заробітну плату, а коли ж займатися основною роботою, тобто виконувати призначення комсомолу? Таке становище в більшості райкомів. На мою думку, дотація для таких райкомів повинна бути обов'язково. Село не може вийти ще на той рівень, що місто, а молодь однакова скрізь.

Усе ближче знаменна дата — 45-річчя Перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні. Днями відбулося чергове засідання президії обласної Ради ветеранів війни і праці, де було розглянуто план заходів назустріч святковим дням і праці. На знімку: В. С. КРАСОВСЬКА — відповідальний секретар міської Ради ветеранів війни і праці; І. І. ШИПКО — голова ради ветеранів війни і праці; В. Г. КОСАРЕНКО — інспектор Української республіканської Ради ветеранів війни і праці; М. Є. ЄРЕЩЕНКО — голова обласної Ради ветеранів війни і праці; П. Р. ПОЛІЩУК — голова міської Ради ветеранів війни і праці; В. Н. Раді ветеранів війни і праці; К. Н. ЛУКАЧУК — член президії обласної Ради ветеранів війни і праці.

Фото В. ГРИВА.

Кандидат у депутати Кіровоградської обласної Ради народних депутатів по 60-му Приютівському виборчому округу
Олександр ІЛ'ЮЩЕНКОВ.

1. ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ:

- рівність політичних, економічних, соціальних можливостей молоді з іншими групами населення;
- підтримка молодіжної ініціативи;
- збільшення в бюджеті суми на освіту і за-

доволення духовних потреб молоді.

2. В ОБЛАСТІ ПОЛІТИКИ:

- зміцнення реальної влади Рад на всіх рівнях. Розмежування функцій партійних і радянських органів. Питання економіки повинні бути підконтрольні Радам;
- вибори перших осіб

області, району прямим голосуванням.

3. В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ ОБЛАСТІ:

- надання підприємствам, колгоспам, радгоспам повної економічної самостійності;
- поєднання індивідуального і колективного способів ведення господарства.

Буду підтримувати всі заходи, направлені на поліпшення добробуту людей.

У ПЕРШУ ЧЕРГУ:

- вирішення завдань газифікації, будівництва на селі житла, об'єктів соціальної інфраструктури;
- ліквідація шкідливої і важкої ручної праці, надання скороченого робочого дня, неповного робочого тижня жінкам, котрі мають дітей;
- забезпечення достой-

ного існування престарілих та інвалідів, сприяння створенню будинків ветеранів, доглядати доплати до пенсій за рахунок підприємств, колгоспів, радгоспів;

- пропаганда здорового способу життя, залучення молоді, всіх людей до занять спортом.

Буду домагатися строгого контролю за реалізацією матеріальних благ ліквідації будь-яких пільг і привілеїв.

Секретар комітету комсомолу тресту «Кіровоградбуд»
Кандидат у депутати обласної Ради по 96-му виборчому округу
Андрій ГАБЕЛКО. Народився 1965 року, українець, член КПРС, освіта — незакінчена вища.

КІЛЬКА ПОЛОЖЕНЬ ПЕРЕДВИЖНОЇ ПЛАТФОРМИ

Різноманітність форм власності в сільському господарстві та промисловості, розповсюдження оренди, передача підприємств у власність трудовим колективам, припинення незбалансованого вивезення продовольства, перехід області на госпрозрахунок. Підзвітність Рад лише виборцям, створення неза-

програми вважаєте першочерговою!

— Найперше — оздоровлення економіки області, демократизація громадського життя і вирішення соціальних проблем. Маю конкретні пропозиції.

— Чому ви як депутат приділяли б більше уваги — місту чи області?

— Передусім — проблеми Кіровограда, бо в них віддзеркалені проблеми всієї області.

глянути інші варіанти.

— А як же виступити думку жителів міста?

— Шляхом опиту громадськості (але спеціальної служби немає). Або провести референдум.

— Техніка його проведення?

— Техніку можна розробити. Наприклад, протягом 5—6 днів на виборчих дільницях люди висловлюють свою думку. Або опитувати через підприємства.

— Кіровоградцям буквально не дають дихати олійжиркомбінат, завод побутихімії. Як ви вважаєте, що робити з подібними підприємствами?

— Реконструювати або закрити, а не просто горити про це. Он скільки розмов про виведення ливарного цеху «Червоної зірки» за місто, а він і досі там.

— Депутати, припустимо, проголосують за винесення якогось заводу за місто, але це не означає, що так і буде. Скажіть: «Нема можливостей», і що зроблять депутати?

— Треба розробити план виведення, виділити кошти з підприємства і міського бюджету.

— Ваше ставлення до національного питання?

— Те, що відбувається зараз у Закарпатті, у нас, вважаю, на сьогодні неможливо. Нам треба думати про відродження української духовності, культури, історії. У Кіровограді частіше лунає російська мова, ніж українська. Зникає культура, від того людство стає біднішим.

— Хто з відомих у нас

чи за рубежем людей для вас авторитет?

— За стійкістю, за людськими якостями, наполегливістю мені близький А. Д. Сахаров. А взагалі керуюся заповіддю «Не сотвори собі кумира».

— Ваші прогнози на найближче майбутнє?

— Найближчі 2—3 роки я не чекаю поліпшення ситуації у країні. Можливе навіть погіршення, адже це передісторія періоду. Адміністрація відступає, ринок не сформувався, ситуація несприятлива.

— Як ви розцінюєте введення недавно в обласному центрі продаж деяких товарів за паспортами і торгівлю імпортним «на виїзд»?

— Навіщо це зроблено в інтересах людей. Але торгуватимуть в основному на великих підприємствах. А як організувати виїзну торгівлю в організаціях, де працює 20—50 чоловік? А як бути з пенсіонерами?

— Коли б ви стали депутатом, як би організували торгівлю в умовах повального дефіциту?

— Можливо, слід звес-

ти талони для всіх, як це не сумно. Посилити заходи по контролю за торгівлею. Не виключено, що стежитимуть за справедливим розподілом самі жителі прилеглих до магазину районів. Бо які б спеціальні органи не контролювали торгівлю, вони рано чи пізно піддадуться корупції.

— Чи виділили б ви окремо молодіжну проблему?

— Молодіжна політика як така у нас відсутня. Молодь повністю апатична, бо крім обіцянок, вона нічого не бачить. Треба надати їй поміч, давати позички молодим сім'ям, усунути дискримінацію молоді при прийомі на роботу тощо.

— Що можете сказати про ваших суперників і свої можливості з ними позмагатися?

— Задоволений своїми суперниками (шкода, що серед них немає молодих), бо вони налаштовані на боротьбу. Сам не вираховую ніяких шансів — просто настільки боротися.

Бесіду веде
Н. ДАНИЛЕНКО.

Кандидат у народні депутати обласної Ради народних депутатів по Хмельнському виборчому округу № 38
Олег ГУЦОЛ

Народився у с. Новогригорівці Маловисківського району Кіровоградської області в 1964 році. Українець. Член ВЛКСМ з 1978 року. Після закінчення восьми класів у 1979 році вступив до Кіровоградського машинобудівного технікуму, де й дістав спеціальність техника-механіка. У 1983 році пішов служити до лав Радянської Армії, а в 1984 — почав працювати в Смолінському БМУ-7

В економічній сфері підтримуватиму всі заходи, спрямовані на кардинальну реконструкцію сільськогосподарського виробництва, зокрема, виступатиму:

— за повну ліквідацію райагропрому як організації, що тільки гальмує розвиток колгоспів і перетворення його в орган, який би консультував керівників господарств у складних для них ситуаціях. Стосунки з ним по-

розширення виробництва.

В політичній сфері засуджую монополізацію влади однією партією і виступаю за багатопартійну систему, тому що керувати країною, вважаю, не можна, не враховуючи думки найрізноманітніших громадських організацій і об'єднань. Говорючи про ВЛКСМ, думаю, що аналізуючи ситуацію, яка нині склалася в ньому,

краще було б сьогоднішній комсомол, як такий, розформувати і створити на основі нового статуту і програми принципово іншу молодіжну громадсько-політичну організацію (спілку), яка б стала не додатком до партії, а її альтернативою. Тоді вона матиме реальну силу.

Вважаю політичною помилкою негласне значне підвищення зарплати партійним, радянським і комсомольським працівникам, що аж ніяк не сприяє авторитету партії, навпаки, контрастує з ситуацією, коли мільйони людей живуть на мінімальній зарплаті або пенсії. Впевнений — авторитет партії і Рад значно зріс би, якби в нинішніх складних умовах апарат відмовився від цієї ганебної «надбавки», або хоч частину її відрахував би у фонд соціальної допомоги.

У соціальній сфері всі свої зусилля направляю на захист інтересів

молоді, молодих сімей, пенсіонерів та інвалідів, тобто найменш забезпечених верств населення. Домагатимусь справедливого розподілу всіх матеріальних і соціальних благ, а також виділення значних коштів на розвиток культури і сфери обслуговування — побуту, медицини, торгівлі, куди зараз гроші виділяються за залишковим принципом.

Говорючи про екологію, підтримуватиму всі зусилля, спрямовані на оздоровлення економіки і вироблення на обласному рівні дійових заходів, які б контролювали діяльність підприємств, котрі порушують екологічні норми. Від того, що ми зробимо сьогодні, залежить, як наші діти житимуть завтра.

Якщо ж звернутись до запитань з анкети, надрукованої в одному з останніх номерів «Молодого комунара», то я чесно кажучи, дуже мало вірю в активність ви-

борців під час наступної виборчої кампанії. Люди втомилися від порожніх обіцянок і запевнень. Тому навіть не пробує прогнозувати, якими будуть нинішні вибори. Ну, а оцінюючи власні шанси у можливість стати народним депутатом, то скажу так: якщо я не вірю, що зможу зробити щось для людей і не мав бажання цим займатись, я б не давав згоди балотуватись у народні депутати. Мені як журналістові цікаво, так би мовити, «поваритись у котлі» вирішення всіх насутих проблем, самому побачити, якими шляхами — чесними чи ні — дуже вони вирішуються.

Підтримуватиму всі заходи, спрямовані на фактичне впровадження в життя Закону про мови, тому що вважаю, що жити на українській землі і не шанувати її мову і культуру — то найбільший гріх.

МИ

ПРОТЕСТУЄМО!

Ми, працівники Кіровоградського західного підприємства електромереж, вважаємо, що висунення тов. Феньки кандидатом в депутати районної Ради (Ленінський район) народних депутатів є прикрою помилкою. Тов. Фенько погано зарекомендував себе, будучи головою райвиконкому. Він — ставленик апарату, який уже себе скомпрометував.

На початку 1988 р. Фенько виступив на нашому підприємстві. Сам завіз розмову про дефіцити, а коли наші трудівники почали виступати з різкою критикою місцевих порядків, то почав погрожувати репресіями і ареш-

тами тих, хто не згоден із його думкою.

На другий день на підприємство на чорній «Волзі» приїхала бригада з кіровоградського управління КДБ, яка почала демонстративно цікавитися тими товаришами, що виступали на зборах. Ми вважаємо, що керівники повинні вміти переконувати народ, а не ховатися за спину органів КДБ.

В. ЕПЕЛЬБАУМ, Г. ДИНИСЕНКО, Г. СИДОРЕНКО, В. МАНУЙЛОВ — всього 14 підписів.

м. Кіровоград.

● Продовжується показ фільмів, прем'єри яких відбулися у 1989 році. Сьогодні кіно-клуб «Екран» запрошує на кінопрем'єру фільму «Наступного ранку» відомого американського режисера Сіднея Люмета. У головній ролі знаменита голлівудська кінозірка і промадський діяч Джеймс Фонда.

Початок сеансу — о 18 год. 40 хв. в актовому залі бібліотеки імені Крупської.

Я САМ не люблю істерик і «патріотичних» сліз, і цих відкриттів америк... — пишу словами тепер уже відомого, але ще молодого українського критика і поета Миколи Рябчука. Ця маленька цитата із його п'ятіреша «Про злободенне» («Вітчизна» № 8 за 1989 рік) — готова й точне словесне вираження думок (все-таки думок!), які будить у читача полемічна стаття Ярослава Мельника «Коли ще думка спить...» («Літературна Україна» за 11 січня ц. р.), з інтригуючим підзаголовком: «Про українські пристрасті і східне мовчання». Попри свою назву, стаття ця свідчить про наявність у автора і цитованих ним поетів неабиякого потенціалу думки (тієї, що вже не спить). Я не маю на увазі «відкриття» типу: «Нація породжує відповідну собі культуру і навпаки» чи перелік уже звичної «бойки» поетів від І. Малковича до І. Мельника (намагання першого «сягнути органного світовідчуття» присутнє, до речі, у підзаголовку цих нотаток). Зачепили мене як читача у саме серце авторські переконання (чи ж справді переконання?) типу: «неможливо роз'яснити українцям те поняття мужчини, яке сформувалося в світовій культурі». Бо такі справді часом неможливі. Хоча — чи в тому контексті, який має на увазі Я. Мельник?

Справді, далося не кожному українцеві судитися, по-доброму до ліричного героя І. Драча, бути поміченим по музиках «від Мура до Брама». Та куди більше і досі не збагнуло «країни з ім'ям коротким УСР» (Є. Плушник). Але чи не є це в більшій або меншій мірі характерним для кожного народу? Ось хоч би й для високоорозвитих німців, з якими у Я. Мельника асоціюються «полки мужніх воїнів», що «проходять організованими шеренгами». Нагадаю: та ж зовсім недавно ходили «організованими шеренгами» й ми, до того ж не одне десятиліття... Нікому не дано занесити «олімпійський спокій Баха і Шопенгауера», це так. Годі замовчати й й духовороче «східне мовчання». Але чого ж спливає в пам'яті при читанні аж до самозаперечення пристрасті (як і належить, згідно національного статусу автора) статті Я. Мельника, звернене до Сноворода Нулішеве:

«О, чим би, Грицьку, ти зробивсь,
Коли б Тарасом народивсь!»

Так чим усе ж такі породженням є вершинні досягнення того ж німецького духу — чи однієї «великої» емоції германської «бездушності», чи тих надчутливих героїв, яких знаходимо у Ремарка, Беля, у німецьких класиків, що позбавляв себе життя через надмір пристрасті?

«Я всі ці довгі дні ключа свого шукаю, — я загубив свій ключ? я мав його чи ні?» — це навіно-космічне питання Івана Малковича у контексті нашої розмови зринає неминує. Зринає, бо «над нашим — ще є океан». Кожен народ є таким океаном. І наш — так само, як і всі. Тому давайте не будемо бити себе в груди і нарікати на власну замкнутість чи недорікуватість (он які ми хоробро-відверті!). Давайте все-таки спробуємо вийти за рамки нашої історичної миті (коли справді спить думка більшості, але не всіх) і глянемо на себе, на свій культурно-історичний шлях, на невикористані й використані потенції, на український національний характер, що лежить в основі цього всього, «без істерик і п'яних хохляцьких сліз», тобто — без комплексу власної неповноцінності, — наскільки це можливо для нас.

Втім, тут потрібна одна обмовка. Поезія, як каже французький поет Ів Бруссар, «не повинна щось роз'яснювати чи вирішувати, вона повинна завжди освітлювати стремління людського роду». Добре було б, якби й висловлювані тут думки стали ще одним світильником, чи хоч би маленькою свічкою, світло якої досягло до немирущого світла, що розсіє морон і туман віків.

Отже, той самий Стендаль, на якого посилається і Я. Мельник, сказав приблизно так: вибухи емоцій і переживань — необхідна умова творчості, але для літературної праці має настати пора внутрішньої проясненості й самовладання. І в цьому розумінні критик правий тією мірою, якою він акцентує увагу на вибухах «української емоційності», і неправий тією ж мірою, якою обмежується акцентуванням тільки на емоціях. Я ж, опираючись на Стендаля, беруся твердити, що не лише в житті однієї людини, а й у житті цілого народу стан власне творчості, тобто бунту емоцій, і стан просвітленого осмислення їх чергуються; ця двоєдність існування і є, очевидно, необхідною умовою нових пробуджень людей і народів для їхнього руху шляхами духовного самовдосконалення.

Історія нашого народу у цьому відношенні не була винятком. Щоправда, тут іба ще наявні ще й періоди певної «консервації» народного життя, пов'язані з несприятливими історичними обставинами. І все ж, на-

віть за таких умов процеси накопичення духовної енергії відбувалися підспудно, щоб дати нарешті вихід могутньому вибухові емоцій і «пробити» тим самим шлях у новий період — період просвітлення, осмислення і творення, який і обіцяє нам матеріалізацію нових цінностей духу. Хіба не так було у XVII столітті: накопичення енергії, всенародний вибух вільної війни під проводом Б. Хмельницького — і нарешті нетривалий, але надзвичайно бурхливий і плідний культурний розвіл на звільнених землях Гетьманщини; хіба не повторився певним чином цей процес у XIX — на початку XX століття? Нарешті — чи не обіцяє нинішній вибух всенародних емоцій просвітлення і нових духовних злетів? Гарантом їх, як і в попередні епохи, має стати забезпечене попереднім етапом розквітавання народного духу...

Якщо читач визнає наявність у цих роздумах раціонального зерна, це дозволить йому побачити інакше і наше минуле. Бо тоді й Тарас Шевченко постане перед нами вже не як геніальна жертва несприятливих умов життя, на що натякає і Я. Мельник, а як деміург космічного всенародного процесу «накопичення енергії». Бувши, як і критик, противником канонізації Кобзаря України, автор цих рядків усе ж за машкарою звичайності (так трактує, очевидно, емоційність Я. Мельник) бачить у Шевченкові огром асерозуміння і філософської відстороненості від суєти (іншими словами — «заангажованості вічним»). Ця заангажованість — хоч би і в терпких словах: «Вже десять літ минуло, як дав я людям «Кобзаря»... «Тобто — поет знає, для чого дав людям свою вогненну книгу, свідомий свого місця і ролі в житті світу — а що це, як не відстороненість духовної величі та філософська просвітленість?

Водночас митець свідомий і нечужості свого земного буття, бо розуміє і свою людську сутність; тому він нетерпеливості — йому хочеться побачити плоди всенародного звільнення і просвітлення ще за життя. І тут він уже постає перед нами як зв'язковий між холодною вічністю і нашим теплим і трепетним людським «сьогодні»...

Певно, саме глибоке відчуття космічності і природності Шевченкового слова породило в тонкій душі Б.-І. Антонича зовсім іншого масштабу й тональності, але незнищенної поетичної змоги картину: «Антонич був хрущем і жив колись на вишнях, які оспівував Тарас Шевченко». Так мале несподівано для себе вміщує всеохопне. Так і в малості нашого слова раптом відлунює могуть вселенської Думки. Чи не на цьому рівні світовідчуття — національної окремішності, самобутності, пронизаної мислительними потоками вселюдського космосу — повинна нині викристалізуватися й новітня українська культура?

Так, поки що наша історія (і література в тому числі) нагадує часом меморандум невикористаних можливостей. Поки що в далекому й близькому минулому життя здіблішого брутально розводило народ і його деміурга-митця. Поки що історія давала простір руповим пристрастям, тієї «руйнівній силі провінційної модерну», тому «авангардизму як епігонству», про які небезпідставно лише Володимир Базилевський у першому числі цьогожорничного «Дніпра». І тоді вже поет, забувши про заповідний ключ, поринає в «океан, що в срібній осолоді», і тоді вже молодий критик оголошує це поринання чи не єдиним гідним модерного поета заняттям, а того, хто зажується нагадати і про покинутий рідний берег, — оголошує провінційною посередністю... Я маю на увазі торішню дискусію на сторінках республіканської преси, коли поет із Тетієва Київської області Валерій Герасимчук спробував покритикувати Івана Малковича, за що одержав негайно дошкульний, хоч і не надто аргументований «відлуп» від Миколи Рябчука.

Про такі «пристрасті» Я. Мельник у своїй статті, на жаль, не згадав. Але ж, очевидно, нині вони (та й чий тильний нині?) відібрають у наших митців базис енергії, яка йде не на користь, а на руйнацію тонкої матерії і природної структури її величності. Література, та й культура в цілому. Саме такі пристрасті, а не Шевченкове космічне ридання, а не Франкова мужня пристрасть, а не Лесина вогненна стійкість (хоча зводити усі ці особистості до якогось одного визначення просто грих) і є тим, що коли більше, коли менше, але завжди кожному митцеві невтомно йти шляхом самовдосконалення — до досягнення через самого себе і через буття власного народу вселенських істин. Ці «пристрасті» відволікають нас від того, що я назвав би «полюс всенародного діяння». У цьому діянні може бути все, крім одноманітності. Тільки справжній особистості вміють сприймати людей такими, якими вони є, а світ — у тридності минулого, сьогодення й майбутнього. Тільки титанам духу під силу розуміння, що ми є «грунт подій майбутніх вирішальних».

Та ми не тільки грунт, а й зело свого часу. Ми ще й паростки того минулого, яке було в чомусь невдалим, трагічним, а в чомусь і унікальним. Йдеться не про арийську винятковість, а про ту тільки українцям притаманну роль, яку наш народ відіграв у долях сусідніх народів (а, отже, й цілого людства). Це важка, але й непересічна доля, з якої виростає «велика подібність, якою визначається український етнографічний тип і досі на переважній частині своєї території, — таку етнографічну подібність при такій великій території і великій чисельності також не часто можна стрінути. Масові флуктуації досягли те, що було б неможливо при браку одностайної політичної організації живих внутрішніх зносин, при... відокремленні значних частин етнографічної території» (М. Грушевський).

Історична доля українського народу протягом століть була несприятливою не так для появи, як для поширення в межах усієї його етнографічної цілісності ідей самопізнання і єднання. Тому й храм української культури то зводився, то бував поруйнований і покинутий власним народом. Тому слабкий, на переконання шановного Я. Мельника, потяг українця «за межі» означає перш за все слабкість національного культурного процесу: для чого нам чужа «сировина», якщо наша «майстерня духу» ледве працює... Але це теж не кінцевість.

Удари долі народжують певний «імунітет», викликають до життя нові життєві сили. Нелегка історична доля України, цього «щита Європи», цього вселенського дерева при «перехресті народів» — це ще й багатобіччюча доля. Неупередженому добре видно, яка величезна різниця потенціалів утворилася між багатовіковим оригінальним історичним досвідом українців і надзвичайно (як для 50-мільйонного народу) низькими можливостями його осмислення у витоках культури, в літературних творах. Ця різниця потенціалів може створити відповідну напругу творення, якщо ми зуміємо, позбавившись суєтного, створити одне велике «коло діяння». Маю на увазі не примітивне «більше робота», а працювати краще, одухотвореніше. Отже, не «велика емоція германської «бездушності», а — велика емоція української і вселюдської духовної єдності! Такої єдності, де кожен зможе залишатися самим собою. Але не лише заради самого себе, а й заради власного народу.

Петро СЕЛЕЦЬКИЙ.

м. Кіровоград.

«МОЛОДИЙ КОМУНАР» ● 10 ЛЮТОГО 1990 РОКУ ● П'ЯТА СТОРІНКА

Де ви,
в'язні
Вердена?

ІНТЕР-
КОНТАКТ

Шановні дами і панове!

Ми — учні 12-го класу професійної гімназії міста Вердена. В курсі по історії наш учитель історії, пан Joachim Woock, запропонував нам зайнятися долею наторжнанів і наторжників у Верденському повіті за часів деспотизму націоналістичних соціалістів. Думавмо, що й такі молоді люди, як ми, повинні зайнятися цим темним періодом німецької історії. Ми вже дослідили в архівах списки ув'язнених, списки померлих, шукали колишні табори, вивчали відповідну літературу. Розпитували також старших і встановили контакти з так званими «західними робітниками» у Франції, Бельгії і Голландії.

Тепер нам дуже хотілось би встановити зв'язки з колишніми наторжнанками і наторжниками у східній Європі. За допомогою «Вселенського центру зустрічі» в Брюсселі і «Товариства сприяння стосункам між Федеративною Республікою Німеччиною і Союзом Радянських Соціалістичних Республік» нам вдалося дістати кілька адрес.

Ми звертаємося до Вас із проханням надіслати нам адреси наторжнанок і наторжнан, які були змушені працювати у Верденському повіті. Хочемо встановити зв'язки з цими особами або з їхніми дітьми. Спогади цих свідків дуже важливі, оскільки з пли-

ном часу знання з безпосередніх джерел вичерпуються!

В додатку ми резюмуємо наше прохання. Сподіваємося, що Ви зможете надіслати копії цієї відозви зацікавленим людям або опублікувати її в пресі. Ми, звичайно, не знаємо, чи маєте Ви такі можливості.

Вдячні Вам заздалегідь за Ваші послуги.
ВІДОЗВА
Історичний мур професійних шкіл у місті Вердені вибрав головною темою таку: «Наторжнанки і наторжники у Верденському повіті під час другої світової війни». Учениці і учні 12-го класу хотіли б внести свою частину в дослідження націонал-соціалістичного минулого свого округу. Група школярів дослідила архіви, тепер школярі шукають колишніх наторжнанок і наторжників або їхніх дітей — тих, котрі, можливо, народилися у Вердені, — як свідки нацистського режиму.

Повітове місто Верден розташоване на відстані близько 35 кілометрів південніше ганзейського міста Бремена у Федеративній Республіці Німеччині. За часів фашистського деспотизму, наприклад, тут працювало близько 2000 наторжників на одному тільки пороховому заводі «Ебія» у таборі «Дюрверден-Гольцен». Інші наторжники були розподілені серед сіл і на дрібних підприємствах. У місті Вердені змушені були пра-

цювати близько 600 іноземців. Тут також був так званий зовнішній відділ концентраційного табору «Нойенгамме» (під Гамбургом).

Ми просимо підтримати нас у наших зусиллях висвітлити цю темну сторінку нашої історії. Сподіваємося на повідомлення очевидців або їхніх дітей. Просимо звертатися за такою адресою:

Geschichtskurs der
Berufsbildenden Schulen Verden
c/o Joachim Woock
Stumpeallee 9
D — 2810 Verden
Bundesrepublik Deutschland
FRG

ВІД РЕДАКЦІ: Цього листа разом зі зверненнями та проханнями надрукувати ми одержали з Олександрії, від представника тамтешнього «Меморіалу», кріпильника шахти імені Ленінського комсомолу (про нього Вілена Очаківського. Публікуємо ці матеріали в надії, що закликає німецьких юнаків діяти до тих, кому адресується, до колишніх в'язнів фашистських концтаборів та насильно вивезених до Німеччини у роки війни.

В одному з останніх чисел тижневика «Україна» (№ 47) за 1989 рік широкий читачський загальний республіки вперше познайомився із добірною поезією Євгена Маланюка. Вірші споряджені статтею, яка познайомила читачів із одним з талановитих вітчизняних митців. Упевнений, що навіть тих два неповних десятих віршів, розміщених у журналі, дають можливість переконатися у справедливості високої оцінки творчості Є. Маланюка, що прозвучала у статті: «Потужністю свого таланту він рівний таким величинам, як Павло Тичина, Максим Рильський, Микола Бажан, Володимир Сосюра».

Очевидно, наші читачі, які не знайомі з публікаціями журналу «Україна», вже теж здогадалися, що мова йде не про щасливий дебют нової вітчизняної поезії, а про запізніле повернення рідній літературі імені ще одного непересічного художника слова. Водночас, хоч як це не сумно і радісно вкупі, йдеться саме про дебют Євгена Маланюка на батьківщині. Дебют перед українським читачем і зі сторінок українського популярного часопису. Сумно від того, що припинився він на кілька десятиліть, від того, що про нього вже не знає сам автор. Але і радісно, що зустріч із поетом таки відбулася, що ми ще матимемо змогу глибше пізнати його творчість, порадижити за здобутки, осмислити про-
рахунки.

До речі, поет, якого від рідної землі відділяли не лише сотні кілометрів, але і кордони, не сумнівався, що хоч словом своїм він ще повернеться на Україну. Ця феноменальна здатність прозріти у майбутнє, безумовно, — привілей лише найталановитіших особистостей. І зверніть увагу, якої глибини гуманістичний зміст пов'язаний із цими пророцтвами зізнаннями, яка безмежна глибина віра у свій народ дає їм підстави для оптимізму:

Мій ярий крик, мій
білий тужавий,
Випалюючи ржу і гріх,
Вийде у складниці
держави,
Як криця й камінь
снів моїх.

Вкотре вчитуюсь у цитовану строфу, що нею

закінчується вірш Є. Маланюка, написаний шість десятиліть тому, і щоразу у пам'яті зринають суголосні їй рядки з поезії іншого українського поета, нашого сучасника Василя Стуса. Поета, творчість якого, на жаль, теж напісала ху до читача, а самого митця вже немає. Смерть знайшла його в недалекому від нас 1985 році і в далекому від рідної землі таборі за сивим Уралом.

біографії Є. Маланюка. Майбутній поет народився 7 січня 1897 року (тут уточнюємо дату народження, названу в журналі «Україна») у родині бідного селянина посаду Архангород, що обвіс крутосхилим лівого берега живописної Синюхи, Филімона Васильовича Маланюка. Родина Маланюків ледве зводила кінці з кінцями, але коли Євгену виповнилося дев'ять років, то зважаючи на неабиякі

заява Ф. Маланюка на ім'я директора закладу з проханням увільнити сина від оплати за навчання. «Я человек так беден, — пише прохач, — и в добавок болен, что уплата нравочения этого является для меня прямо таки непосильным бременем». Мало сподіваючись на щасливе вирішення справи, Филімон Васильович просить як виняток перенести оплату на осінь, напевно, плачучи надію на майбутній урожай. Резолюція директора — відстрочити.

Така пильна увага до звичайнісінької заяви не випадкова. Справа у тому, що критика кінця 20-х років приписувала до поетового прізвища оте обов'язкове «пане», подиктоване зовсім не етикетними міркуваннями, а наголосом саме на соціальному аспекті слова — звертання. Таким чином, у контексті доби поет-емігрант селянський син Євген Маланюк утверджувався у свідомості читачів виключно як буржуазно-націоналістичний письменник. Стереотипи ж...

Підготовчий клас, як свідчить загальна відомість за 1906—1907 навчальний рік, Євген Маланюк закінчив на відмінно і був визнаний кандидатом для зарахування у перший клас реального училища. Доброю успішністю відзначався майбутній поет і протягом наступних семи літ навчання. В усьому ж іншому Євген був як і всі діти. Ось, наприклад, виписка із кондуїтного журналу за один місяць 1909 року: третьокласник Маланюк 12.11 сміявся на уроці; 1 година карцеру; 20.11 не зізнався у тому, що розмовляв на уроці; 1 година карцеру; 12.12 — неспокійно поведив себе на уроці — 1 година карцеру.

У 1914 році Є. Маланюк, закінчивши Єлисаветградське реальне училище, прагне продовжити навчання у Петроградському університеті, проте його покликала на фронт перша світова війна, яка закінчилася

для поета лише 13 листопада 1920 року. Цього дня Є. Маланюк у складі розрізаних загонів УНР перетнув радянсько-польський кордон.

І на Захід, на Захід
видають вагони
з хаосу і смерті,
З апокаліпсиса піль
Твоїх, з пенля
Твоїх краси.

Так ми торкаємося найдраматичнішої сторінки життєпису поета — його вимушеної розлуки з Батьківщиною. З висоти сьогодення, з позицій нового мислення розцінюємо ми складні події громадянської війни на Україні. Революція символізувала не лише соціальне, але й національне відродження народів Росії, шляхи ж його звернення обиралися різні. І добре, що сьогодні ми прагнемо зрозуміти, принаймні робимо перші кроки, аби усвідомити всю складність драматичних колізій громадянської війни. Відходять у небуття створений роками стереотипний образ «Батька» Махна, а натомість — ми задумуємося над трагедією вісімдесяти тисяч наших співвітчизників, зібраних ним під прапором анархізму. Ще належить осмислити долі сотень тисяч українців, котрі, вбачаючи в УНР символ державності, із зброєю в руках поповнювали її військові формування. Серед них був і Є. Маланюк.

Пригадуєте, В. Сосюра під-Україну пройшов у петлюрівському війську і лише у грудні 1918 року під Знамянкою, на нашій Кіровоградщині, зробив свій остаточний вибір. Євген Маланюк, по трьох роках фронтового життя, із захватом сприйнявши революцію, у складній веремії громадянської війни стає на захист українського уряду М. Грушевського та В. Винниченка.

Внук кременного чумана,
Січовина блідий, праправнук —
Я заховався в гулинах вінах,
Я волю полюбив державну.
Державнотворчі ідеї
УНР знайдуть відгук і в
поезіях Є. Маланюка.
У 1923 році Є. Мала-

нюк закінчив інженерний факультет Української господарчої академії в Чехословаччині (Потім жив і працював у Варшаві, а з 1945 року переїздить до США, де і помирає у 1968 році).

Перу письменника належить дюжина поетичних збірок та томик вибраних поезій (Нью-Йорк, 1954), до якого ввійшла не друкowana раніше книга «Проща». Вірші Є. Маланюка перекладалися на німецьку, польську, російську, польську, французьку мови. Відомий Є. Маланюк і як автор кількох публіцистичних та літературно-критичних праць.

Євгена Маланюка називають найвидатнішим поетом української еміграції. Його поезії протягом десятиліть мали одного адресата і одного героя — рідний край, Україну.

Бо ж там тече
козацький Буг
Я — не раз червоною —
Синюха,
А я там весел
вербний пух
і дух землі
з дитинства нюхав.

Я упевнений, що й народжувалися поезії Є. Маланюка з потреби митця спілкуватися з Батьківщиною, і витворилися вони у сповнений болу і відчаю, гніву і любові монолог поета, продовжений на роки і десятиліття.

Для нас, кировоградців, Є. Маланюк цікавий ще й тим, що він співець наших степів, справжній Боян нашого краю.

Що мені телефони,
версалі, експреси?
Нашо грім Аргентин?
Чудеса Ніагар?
Сніється синя Синюха
і верби над плесом.
Вольний вітер
Херсонщини,
вітер-дудар.

Це і зрозуміло, адже образ рідної землі найчастіше реалізується пушкінською формулою любові до рідного попелища і любов'ю до батьківських могил. Зрештою, що говорити про поезію, краще надати їй слово. Пропоновані у добірці поезії Є. Маланюка друкуються в УРСР вперше).

Леонід КУЦЕНКО,
кандидат філологічних наук.

Народе мій, до тебе
я ще верну,
Як в смерті обернуся
до життя,
Своїм стражданням і
незлим обличчям.
Як син, тобі доземно
уклонюся
і чесно гляну в твої
чесні вічі,
І в смерті з рідним
краєм поріднюсь.

Доба перебудови сприяла здійсненню трагічного заповіту В. Стуса. Сторінки періодики зарясніли віршами поета, а в листопаді минулого року прах письменника перезахоронено на Байковому кладовищі у Києві. Цього ж листопада читачка аудиторія республіки отримала змогу дослухатися критичного слова Євгена Маланюка.

Ось так земля Кіровоградщини поповнила список талантів, народжених нею. Не минуло й двох років, як творами своїми до нас повернувся Володимир Винниченко, тепер же час, принаймні короткого, як для першого знаомства, перегорнути сторінки складної і драматичної

здібності хлопця, та, очевидно, під впливом вчителів початкової школи, батько відвозить його до повітового Єлисаветград тримати іспит до реального училища. Успішно склавши вступні екзамени, Євген стає учнем підготовчого класу.

Важким іспитом для сім'ї стало синове навчання. За освіту потрібно було платити. За перше півріччя, як свідчить протокол засідання батьківського комітету училища та помічників класних наставників (старост), були внесені гроші, зібрані від влаштування благодійного вечора. Половина боргу за друге півріччя сплатила за Є. Маланюка рада старійшин Єлисаветградського Громадського зібрання із коштів опіки про бідних учнів. Та навіть сума в 12 карбованців 50 копійок, що залишилася несплаченою, була для сім'ї Маланюків непосильною. Свідчення тому — віднайдені мною в архіві реального училища

Приниклий до землі сільський убогий
цвинтар,

Що похсвав на віки під горби
Кісток і попелу освячені скарби,
Кісток і попелу, що — квітли
й колосились

І внукам і синам налявши в тіло сили,
Трудами й працею замкнувши коло літ,
Запричастились правничої землі.
Був чорний мор, гула війна бурною,
Та знов весна викувала в руна,
Бо ті, що плугом тут орали переліг,
Віддали Богу — дух, а тіло — цій землі,
І так із роду в рід триває тяг великий,
І нашою стає оця земля навіки.

БЕРЕЗІЛЬ

1.
Миколі ХВИЛЬОВОМУ.
Знову март і Марія, і вечір,
— Десь далеко зітхала весна,
Від зітхання тремтіли плечі,
І здвеніла від зір тишини.
Так з'явилась Ти ще раз і ще раз,
Простір дихав вітрами. Внизу ж

Місто чорно гуло, як печера, —
Улоговина тіл і душ.

І повірив навік, що воскреснеш,
Мляво, падав посмертний сніг,
Та, здавалось, то — цвіт черешні,
То — заобрійні квітнуть пісні.

2.
Марія, март. За містом мовчання.
Зорясте небо в вічність провалилось.
Широкий вітер простір розчиня —
І серце затремтіло і забилося.
Нінащо обережність, сором, гарт...
Війнував огонь. Сплелись гарячі руки.
Все злизувалось: Ніч, Марія, март —
В один порив нестриманої муки.

3.
Твоя весна вже виростає в піто:
Таємніше луна нечастий сміх,
Достигле тіло, золотом налите,
Тремтить, як плід, на пружинних вітах ніг.
Не знати ще, то — пелюстки чи сніг,
Та вітер пестить тихше і ніжніше.
Дрижить вся стаття. В ній кожна жилка
дише

Передчуттям жалібним уст моїх.

1932.

ВИСЛІД

Уста не вимовлять молитви,
Уста забули молитви —
У безумі сліпої битви
Губився тихий голос Твій.

В льохах оглухлих чрезвычайок,
У снігових Соловках

Минали судорги відчаю
Та серць коротки кровоток.

Ніколи в очищальнім грімі
Земний не розчакнувся час
І жоден знак, і жоден промінь
Не поразив негідних нас.
Лиш попеліли весни ніжні,
Лиш замерзали квіти літ
Під співи парастасів сніжних
На грудях мертвої землі.
Убогий — дар скупой крові,
Неплідне — тлінних душ тепло...
Тоненьку свічку любові
Задупо переможне зло.

1938.

ГІТАРА СЕМИ- СТРУННА

звучала там, де музики не чекали, — на першому в цьому році засіданні обласного літературного об'єднання «Степ». Це педагог із Кіровограда В. В. Смотренко, виносячи на суд колег свої поезії, деякі з них вирішив проспівати (окремі навіть на власні мелодії) —

і мав неабиякий успіх як виконавець. А також як оповідач. Передісторії створення його віршів видавалися часом цікавішими, ніж римований їхній виклад.

Другим звітував олександрійський художник М. Ф. Колядов. Його філософсько-споглядальні поезії

багаті на барви і влучні спостереження, однак залишають враження незакінченості, неформальності думки, зазначили рецензенти. Потім за усталеною традицією прочитав один свій твір. Домовилися зустрітись 12 лютого. Відтепер

«Степ» (його веде заступник редактора «Кіровоградської правди» В. О. Погрібний) збиратиметься не раз, як раніше, а двічі на місяць у редакції «Кіровоградської правди».

ПРО що говорити з працівниками культури? Донедавна це питання здавалося б зайвим. Про що ж іще, як не про культуру? Але так уже повелося, що зараз розмова про гроші в такому колі не видається чимось екстраординарним. Отож, почнемо. Розповім, як в умовах госпрозрахунку працюють колективи Поміччанського будинку культури та Знам'янського палацу культури залізничників, як вони прагнуть забезпечити самі себе коштами. Та й поміркуємо, чи завжди це на добро.

НЕПОГАННО В ПРИНЦИПІ...

Замислились у Помічній: що робити? Платити концерти давати — можна. Раз на рік, від сили — два. Треба ж і програму міняти, і виконувати її на професійному рівні: люди ж бо гроші платитимуть, то щоб не сором було брати. А по району їздити — то ще не вгадано, чи не витратиш більше на транспорт, ніж заробиш.

Так що ніби й непогано було б у принципі, та деталі на перешкоді. Разом з тим попри всі фінансові роздуми, до ідеї

вели, і працівники палацу погрожували... Одним словом, видовище не зовсім культурне. Немає ніякого бажання знов починати цю «брудну й гнилу справу».

Танці — традиційно платна форма роботи. Спершу робили їх у малому залі. Старалися, щоб було приємно відпочити, затишно. І що ж? У жіночому туалеті — розпивочна. А де випивка, там і з'ясування стосунків. Збитки ж — палацу культури. Як не дзеркало розбіють (три-чотири били), то хоча б вітраж.

звучала радіогазета, і танці були, і навіть виставка-аукціон, на яку представили свої вироби клуб «Надія». До речі, виручку перерахували у Піщанобудську школу-інтернат.

Розповідати коротко, а почалося свято об 11 годині дня і завершилося за північ. Вийшло непогано. А могло б — ще краще. Тому що самим культпрацівникам не під силу організувати таке. Розподілили, скільки коштів внесе кожне підприємство. Сума вийшла соціальна: 3200 карбованців. Коли ж дійшло до діла —

при пам'яті та й той уся знам'янка буквально роздирає, усім потрібен. Одному танцювальному тисняч 40 треба, не менше.

А в Помічній у колег хіба менші потреби? Навряд. Тому цілком зрозуміло, що коли до наших країв дійшло відео, культпрацівники не збиралися його ігнорувати. Переваг чимало. І одна з них — стабільні й немалі фінансові надходження. Ось у тій же Помічній відео настільки самоопустило, що невеличкий, на якийсь чотири десятки місць зал фактично утримує весь будинок культури. Чи ж можна занинути директорів донір, що він працює над розширенням відеомережі?

фільми жаків, еротичні, ті ж бойовики. Обидва директори згодні в тому, що демонструється на відеоекранах середнє комерційне мистецтво, але що ж робити?

— Кінозал на 600 місць стоїть пустою — говорять М. П. Ковальчук.

— Іде до того, що кіно стане збитковим, — говорить В. Г. Роговченко. І ще розповів, як «заробили» карбованців 10 на демонстрації фільму «Чапаєв», як половина з восьми глядачів, що прийшли подивитись фільм «Комісар», зали-

ГРОШІ ХОРОШІ...

АБИ ВИЖИТИ

Не буду розповідати, які колективи діють у Знам'янці. Палац — на те і палац, щоб усе було на рівні. Погляньмо ліпше на Поміччанський будинок культури. І назва скромніша, і вигляд самої будівлі далекий від палацового, проте...

Лише хороших колективів тут три: дорослий, дитячий, хор ветеранів. Вокальних груп — теж три. А ще оркестри: духовий та народних інструментів. Є й дитячий танцювальний, і драмгурток, і художнього читання, і вокально-інструментальний ансамбль, і театр мініатюр. Останні три, до речі, тримаються на народному ентузіазмі, гроші керівники не одержують. Та кількість не головне. Слід сказати, що далі не перший рік самодіяльність цього будинку культури на оглядах Одеської залізниці називають у числі кращих. Отже, якщо хтось банкає прилучитись до культури, будь ласка, можливості є.

Та час перейти до прозаїчніших тем. Тим більше, що самі культпрацівники перейшли до них уже давно, адже госпрозрахунок не обійшов своєю увагою й їх. Довелося дбати не лише про розвиток культури, а й про те, як взагалі існувати.

Раніше одержували дотації від райкому профспілки залізничників, допомагало керівництво відділка та залізниці, не стояли осторонь профспілкові комітети підприємств. Маючи до цього ще й свої прибутки, можна було жити якщо не на широку ногу, то в усякому разі цілком пристойно. Скажу відразу, напризволяще їх не кинули. Допомога продовжує надходити, але вже не в таких розмірах, як раніше. В усякому разі, не в таких, щоб можна було викинути цей клопіт із голови. Отож і клопочуться.

платних гуртків не дійшли. — Як же діти платитимуть? — говорить директор будинку культури М. П. Ковальчук. — Це ж своїми руками закрити перед ними двері...

Та й поміркуємо: чи багато людей платитиме за участь у гуртку, якщо й задрмає туди йде далеко не кожен?

Ось уже спробували в Знам'янці цей шлях. І зараз це функціонує дитячий танцювальний колектив та гітарна студія (людей в останній, правда, поменшало). А решта? На аеробіку походили та й покинули. Треба ж хоч якийсь комфорт створити людям, а в палаці такої можливості немає. Те ж саме і з клубом «Аванс» — не знайшлися умов для вирощування рибки та рослини.

— Якщо не маємо змоги запропонувати людині хоча б що-небудь — за віщо тоді гроші з неї брати? — цілком справедливо вважає директор палацу В. Г. Роговченко.

А от чеканка та різьблення по дереву виявилися нікому не потрібними і до студії «Візерунок» ніхто й не прийшов. Не знайшлося також любителів кактусів.

Отже, висновок на даному прикладі такий: треба зважити бажання і можливості. Бажання людини розлучитись зі своїми кількома карбованцями і можливості палацу щось за ті карбованці їй запропонувати.

АЛКОГОЛЬНИЙ ВАРІАНТ

Досить непогано з економічної точки зору пішла в Знам'янці справа з більярдом. А з культурної? Краще надамо слово директорів.

— Нерідко відвідувачі приходили напідпитку, нерідко «заправлялися», і тут, у туалеті палацу. Зрозуміло, що розмови вже — на підвищених тонах, що в старших відвідувачів перед молоддю вже якісь права та переваги, які треба відстоювати. І грошові розрахунки якісь між собою

Тепер танцюють у фойє. Хто танцює, а хто покриває на банкетках різке. Як же тут притягнення, затишок... Яскраве світло — і пильний!

Міліція зробила зауваження, що ми пускаємо забагато людей, тому й безпорядки. Спробували, пустили рівно стільки, скільки належить, кілька десятків чоловік лишилися на вулиці. І скло обіцяли вибити, і директора замалим не стратили. Пустили ми їх. Поділись-бо в Знам'янці більше ніде.

Стосовно порядку — то відвозила міліція декотрих довідочників у виверезники, забирали із сумок горілку чи вино... Ніби є надія на краще: береться за цю справу клуб «афганців». Але знову ж таки, всі «за», а справа — ні з місяця.

Нова форма — платні вечори відпочинку. Наші працівники готують культурну програму, робітники й керівники підприємств відпочивають разом, спілкуються, це добре впливає на моральний клімат у колективі і т. д. А ми попередньо з керівника, секретаря парторганізації та голови профкому беремо розписку, що тут не буде спиртного! Тому що і випити з собою приносять, і закусяти!

ПОМІЧАНСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ

До речі, такі ж вечори відпочинку проводять і в Помічній. Тільки дещо особливі. Взагалі організовувати заходи тут уміють. Якщо робили вечір гумору чи «Нумо, хлопці», «Нумо, дівчата», то люди і в проходах стояли.

А на День залізничника взагалі розвернулися. І театралізована зистаза була, і розповіді про передовиків та (що незвично) проблеми залізничників, і ігри, і катання на човнах. Були тут і казкові герої, і самодіяльні артисти дали концерт,

одержали авдічі менше. Довелося міняти сценарій і програма вийшла не такою насиченою і цікавою, якою б могла.

Що ж до грошей, то всі вони пішли на свято, а культпрацівники заробили півтори сотні і раді були й цьому. Так-от, раз непогано такі речі виходять, узялися за організацію вечорів. Такими були «Поміччанські вечорниці». Усього там було досить: і театралізована вистава, і пісні, і танці, і (пам'ятають, виявляється, і їх!) навіть ігри. Все — українське народне. На столах — українські страви: вареники, пампушки, узвар... А де які навіть національне вбрання надягли. Козацьких шароварів не було, а от вишивані сорочки, плахти знайшлися.

Вечорниці зарекомендували себе непогано. Тепер їх замінять «Посиделки». Це вже суто російські і пісні, танці і страви. Побачимо, що воно буде, та, гадаю, вийде не гірше.

А гроші — що ж, за все це виходить до 500 карбованців на місяць, але ж будинку культури залишається з них не більше 15—20 процентів.

ХТО ЗАМОВИТЬ ХОР?

Весь час повертаємося ми до цієї теми: гроші, гроші, гроші. А як же без них? Гуртки діють — керівникам та аккомпаніторам треба платити, щось придбати треба — не з простягнутою ж рукою ходити... З цього приводу краще надати слово директорів зі Знам'янки.

— Пристойна апаратура — ніяк не менше 50 тисяч, добрий рояль — тисяч 12—15. Оформлення палацу як такого немає. Немає довго м'яких меблів і ще довго не буде, «вбились» кілька шаф та гардеробів — і радісність. Потрібно нові танці ставити, то треба ж і нові костюми. Та що про нові говорити, якщо й старі слова доброго не варті, один український

У Знам'янці все було непросте. Довелося директорів пошукати шляхів. І шляхи ті не були легкими. Що говорити про період становлення, якщо навіть не так давно місцеві фітормани вилучили дев'ять тисяч. Немає сенсу розбиратися, хто тут правий, хто ні. У кожного свої аргументи. Цікавить інше.

— Нехай ми навіть не праві, — говорить В. Г. Роговченко, — але ж подумали б, із кого ті гроші знімають?

Знову гроші. Та кому вони не потрібні? Не варто апелювати цим до тих, хто покарав культпрацівників. Знайшли провину, та й зняли, що поробиш. А все ж таки, хто допоможе? Адже он скільки всього потрібно... Кілька профкомів переказали гроші, спасибі, але ж погоди ця сума не робить. Платні форми забезпечать зарплату, вважає директор, а як бути з розвитком бази?

— З 1990 року перейдемо на договірну форму, — розповідає В. Г. Роговченко, — питання буде вирішуватись таким чином: якщо комусь потрібен, скажімо, хор чи концерт на свято, хтось має усе це фінансувати. Система соціально-культурного замовлення, от і все.

З ТОРБОЮ ПОПІД ТИНОМ, АБО 1% КЛАСИКИ...

Повернемося до відео. Чомусь хочеться виправдовувати директорів за нього. Хоча й ні в чому їм виправдовуватись: воно ж цілком легальне. Хіба що репертуар...

«Пригоди, фантастика, бойовики. Погоні, бійки, перестрілки». Такі написи на афішах я бачив у Помічній. У Знам'янці, за свідченням директора, публіка залюбки відвідує

шили зал посеред сеансу.

Але ж і відео — не самі бойовики. Повинні ж бути не лише середнє комерційне, а й просто Мистецтво, чому б і не з великої літери.

— Як ви ставитесь до класики? — цікавиться у В. Г. Роговченка.

— Щоб янісь до неї ставитись, — чую у відповідь, — треба її спершу мати. Ось у мене зараз на сто фільмів — один класичний. «Апокаліпсис сьогодні». Хороший серйозний фільм, удостоєний Оскара, але... Хто ж на нього піде?

— Якби не відео, вже давно б з торбами попід хатами пішли, — заявив мені культпрацівник в Помічній. І ще почув від них вістрякдане: «Культура і госпрозрахунок несумісні». У Знам'янці почув і таку оцінку подібного поєднання: «абсурд». Сам теж схилився до цієї думки. Але директор Знам'янського палацу культури вважає: «одне не повинне виключати іншого». І, можливо, він має рацію.

От тільки б не скотилися культпрацівники в комерцію. Адже ж зрозуміло: якщо поставлено їх у такі рамки, що треба думати, з чого зарплату видавати, то про це часамперед і голова болітиме. І більярд знов діє у Знам'янці...

АГОВ, МЕЦЕНАТИ!

Не хлібом единым, звичайно, але ж кашу, і без нього кепсько, і на голодний шлунок якість не вельми добре співється...

А чим заробити? Культурою? Так це — ніби не продається... Залишається середнім мистецтвом задовольняти таких же середній смак.

То може, згадуться такі меценати, що позбавлять нас від тих меркантильних клопотів? Чи вже так ми зубожіли, що не під силу підтримати власну культуру?

О. УСТИНОВСЬКИЙ.

Знам'янський — Добровеличківський райони.

«МОЛОДИЙ КОМУНАР» • 10 ЛЮТОГО 1990 РОКУ • СЬОМА СТОРІНКА

ДОРОЗІ
НЕМАЄ
КІНЦЯ

ЧИЯ
КУЛЬТУРА?

«Українські вечорниці». Уме сполучення цих слів викинає картину народного дійства, коли перлинами дзвінких пісень, іскрометного гумору, веселкових колоритів вишивки оживає невмируща народна душа. Чи важко нині проводити українські вечорниці в школі? Нелегко. І тільки там, де весь колектив працює, де кожен прагне зануритися в бездоння народної культури, така подія стає реальною. В цьому класних керівників 9—11-х класів, членів міської Асоціації вчителів української мови і літератури переконали педагоги й школярі СШ № 23.

Спортивний зал школи перетворився у велику світлицю. Господина — учениця 11-го класу Ілона Сигидюк запросила «парубків та дівчат» на свято. І воно взяло в свій чарівний полон і гостей, і господарів. Федір Мороз, Тетяна Халаятей, Іван Проценко, Віталій Кунураза, Богдан

Прошаченно, Сергій Дорій відтворили сцени з творів Т. Г. Шевченка «Назар Стодоля», І. Ф. Квітний-Оснівського «Сватання на хуторі Гончарів», І. С. Карпенка-Карого «Мартин Боруля», І. С. Мечула-Левинського «Найдашева сім'я». Андрій Вінковський і його друзі захопили всіх вогнем «Гопаком», Тетяна Тендік, Лілія Голобородько — ніжними мелодіями українських пісень, виконаних під супровід бандур.

У масових сценах народних гулянь, обрядів брали участь цілі класні колективи, особливо ж відзначилися п'ятикласники вчительки Н. В. Фадєєвої, а також школярі під проводом бібліотечarki Л. В. Рибаченко.

Багато праці доклала вчителька української мови і літератури Р. І. Демич, про яку учні кажуть як про людину з піснотворною душею, палко захохану в слово Т. Г. Шевченка. Сама ж Раїса Іванівна вважає, що без активної допо-

моги керівників школи і, зокрема, директора В. Т. Минитенка, провести такий захід було б неможливим. Учасники семінару переконані: естетичне виховання на базі народної культури, на основі української пісні, щедрі, колядки — це справа кожного педагога, кожного номсомольця. Вечорниці закінчилися співом — «Скільки б не співали, а інчати час», — але віритись, що прекрасному немає кінця, шлях до прекрасного — вічний. Хай же ніколи не скінчиться він у наших серцях!

В. КАЮКОВ,

голова методичного об'єднання класних керівників шкіл Кіровоградського району, голова Асоціації вчителів української мови і літератури м. Кіровограда.

Як його любила! Жила для нього. Залишилась одна в молодому віці, заради нього про власне життя не дбала. Траплялися хороші люди, пропонували одружитися. Відмовляла — в раптом сина обрешатимуть. А він екіпс... Господи. Краще була б до сходу сонця утопила, — розплачливо говорила жінка. Син її став наркоманом, змушується, веде сумнівний спосіб життя.

«Як його любила», — гулко віддається гірка материнська фраза. Нещодавно в одному інтерв'ю, відповідаючи на питання, що робити із дітьми, які здійснюють злочини, начальник УВС обласного Ю. Ф. Кравченко відповів приблизно так: дітей не треба боятися, їх треба любити.

Де ж істина? Мати так любила сина, жила заради нього, а тепер боїться залишитися одна вдома, бо син вимагає гроші на наркотики, погрожує їй.

Чи ось така історія, що трапилася у Долинській. У минулому році тут розкрито злочин, що трапився шість років тому. Брат вбив брата і разом із матір'ю зарив тіло на горі. А на тому місці (тобто свого роду могилі) влаштували... помійницю.

Батьки і діти... Наш напружений час свідчить, що проблема батьків і дітей, яка турбувала ще Івана Сергієвича Тургенєва, сьогодні звучить так гостро, як і не снилося російському класику. Живуть самотньо, забуті дорослими дітьми у глухих селах старі батьки. У недільній моральній проповіді по телебаченню майже стогоном звучить голос народного вчителя Католікова; закликаючи жінок опам'ятатися, не кидати своїх дітей, бо ніяке милосердя сторонніх людей не замінить дитині тепла рідної домівки.

Росте злочинність. Кладучи руку на серце, — чи ми вже аж так здригаємося, почувши про черговий жорстокий злочин? Учень вдарив ножем вчительку? Але ж він її не вбив! Он коли ленинградець Нежнов навіс 20 ножових ран інспектору інспекції у справах неповнолітніх, тоді ми ще здригнулись... Така мораль.

Діти, про яких йтиметься нижче, не здійснювали жорстоких злочинів. Ну там десь щось почували. Не так страшно. Теж мораль. А чи не насторожує вас узагалі той факт, що сьогодні на обліку в інспекції у справах неповнолітніх Ленінського РВВС стоїть майже двісті дітей. Не завжди це діти з невлашто-

ваних, непевних сімей, хоч у більшості в сім'ях якесь неблагополуччя є. Іноді добре сховане від сторонніх очей.

Ірина Молчанова, 1974 року народження, у 1987 році затримана за крадіжку куртки. Вчилася на цей час у школі № 16. Доки справа розслідувалася, батько «від зайвих балачок» перевів її у школу-інтернат. Ірина «відвідувала» школу кілька місяців, але коли ми поцікавилися, як йдуть у неї справи, виявилось, що прізвище дівчини у шкільному журналі на-

дин раз, побачивши, що далеко їздити, Павло на виробництві більше не з'явився. Мати, робітниця швейної фабрики Віра Миколаївна Унгур, весь час запевняла, що «Паша хороший хлопець, зовсім ще дитина». Втручання інспекції у справах неповнолітніх жінку просто дратувало. Свого великовікового чаду купила 2 велосипеди, мопед, мотоцикл. Сліпа материнська любов? Ми схилили до іншого висновку: як і в ситуації з Іриною Молчановою це байдужість. По суті, ма-

сенко чи Степан Власенко, щоб мати хорошу роботу, щоб жити з користю? Підозрюємо, що з такою позицією, як у цих хлопців, їм все життя доведеться «жити на протягах». Якщо не візьмуться за розум.

Т. І. Кравченко, мати Степана Власенка, вважає — до її сина ставляться упереджено. Запідозрила в цьому вчителів школи № 33, перелала хлопця в школу № 5. Вчитися Степан не хоче. Великовікове дитя має шестикласну освіту. Змушується над матір'ю,

Ігор себе не стримував. Сусіди жалілися, що в квартирі був справжній притон.

Ми не хочемо моралізувати, але висновок один. У суспільстві втрачено моральний стрижень. Ніколи не несла в собі християнська мораль такої свободи один від одного. Батьки не відчували своєї відповідальності за дітей. Для дітей не існує істини: ша- нун батька свого і матір свою. Нині, коли ідеали розвалюються взагалі, важливо хоч за що-небудь ухопитися. Цим

людиною стане. Надії наші не виправдались. Через рік, знову в нетверезому стані, Качан вчинив те ж саме.

Батьки? Свою місію вони вбачають в одному — прикрити синачка, позбавити його відповідальності за вчинки.

А ось ще одна історія. Сергій Жадан вчився в СПТУ № 15. На облік поставлений за крадіжками. Спочатку вчинив крадіжку в геолого-розвідальній експедиції, де працював батько. Збиток в 2,5 тисячі карбованців вдалося відшко-

дувати. Здавалося б, перший сигнал, але описля, навчаючись у кулінарному училищі, продовжував красти. Адміністрація хотіла виключити. Інспекція заперечувала. Куди ж його діти? Виключити простіше всього. Скільки доводиться мати справу з тим, що школа намагався позбутися поганого учня. Школа викине, училище позбудеться, а суспільство нехай одержує майбутнього злочинця? Рішення педради СПТУ № 15 відмінили. Правда, тепер ось замислюємося — все-таки торгівля. А Сергій між тим, перебуваючи на практиці, знову вкрав гроші. Поклали його на обстеження у психіатричну лікарню. Відомо, що «пристрасть до крадіжок» може бути хворобою. Поки обстежували та лікували, хлопець змисився зі своїми товаришами по палаті і знову здійснив крадіжку. Нині знаходиться у слідчому ізоляторі.

Кого ж звинуватити у цій історії? Ми не сумніваємося, батьки не говорили сину: їди і вкради, але не говори про це нікому й іншому: не укроби. Не лякає нас підозра в консерватизмі, переконані — до дітей не обійднимо вимогливість. Ще раз хочемо повернутися до питання про школу. Нас турбує те, що шкільний дзвін з приводу важких підлітків дзвонить в останній момент, коли вже важко зарадити лиху. Те ж саме й батьки. Не так часто буває, щоб мати чи батько прийшли і сказали: допоможіть, із моїм дитям — лихо! Зате перекладати вину на міліцію, коли вже криза настала, — це запобіж. Звичайно, і міліція недопрацює, що там казати, і її вина в тому, що боротьба з підлітковою злочинністю далеко не завжди вичнається успіхом.

Світлана НОВАК, інспектор інспекції у справах неповнолітніх Ленінського РВВС, Валентина ЛЕВОЧКО, спецкор «Молодого комунар».

КОМУ
ПОТРІБЕН
КИРДА?

АБО ЖИТТЯ НА ПРОТЯГАХ

віль не значилось. Це, між іншим, ілюстрація тиради про те, що дітей треба любити. Сьогодні їх можна просто не помічати і згадувати лише тоді, коли вчинять щось антигромадське. Як той же Коротков, скажімо. Чи Молчанова. Рішенням відповідної комісії дівчину направили до Стрийської спецшколи, де вона провчилася півтора року, добре себе зарекомендувала і її відпустили. Повернувшись до Кіровограда, невдовзі згодом Ірина на площі Кірова пограбувала свою ровесницю. Тобто продовжила те, з чого почала.

А що ж батьки? Матері у Іри немає. Батько, Василь Володимирович Молчанов — робітник Новопавлівського кар'єру, частенько «наступає на корок», як кажуть у народі. Жінка, на якій він одружився, справитися з Іриною не може. А позиція батька, що втратив будь-який контроль над дочкою, злагоди в цій сім'ї не сприяє. Ірина по 3—4 доби не буває вдома, але сповістити про це в міліцію Василь Володимирович не вважає за потрібне. Як живе дочка, чим вона займається, чому нерідко приходить додому в синцях — усе це глибоко байдуже батьку.

У Павла Тарасенка, 1972 року народження, ситуація трохи інша. Хлопець закінчив СПТУ № 8, але працювати не пішов. Отримавши направлення на ливарний завод, навідавшись туди

ти відкуплявся від сина мопедом. Але це не врятувало Павла від гіршого. Хлопець спіймався на крадіжках. Проти нього порушено кримінальну справу.

Безконтрольність із боку батьків, байдужість до дітей, небажання вирішувати дитячі складності (а їх сьогодні в дітей чимало) — усе це досить відчутно позначиться на стані нашого суспільства і тепер визначається зростом злочинності неповнолітніх.

Кого турбує те, що підлітки дозгий час ніде не працюють і не вчать- ся? До якого життя, вірніше, до життя в якому суспільстві привчаються вони?

Ось Сергій Скляренко. У січні 1989 року поставлений на облік інспекції у справах неповнолітніх. Його працювали тували, хлопець місяць попрацював і кинув.

— Не місяць, а два з половиною, — наполягає Сергій.

— Нехай буде два з половиною, а кинув чому?

— Не подобається мені. Протяги там!

Ось так. Не подобається не тому, що професія нецікава чи робота взагалі, а тому, що — на протягах. Врешті-решт тут і Сергієва правда є. Технологія виробництва, вже й не говоримо про естетику праці, у багатьох професіях ще нульова. Але вимагати хорошу роботу і дурень зможе. Що зробив Сергій, що зробив той же Павло Тара-

се, але все одно втручання інспекції у справах неповнолітніх для Тамари Іванівни ніж гостріший! Степана умовно відправили в спецучилище, тобто дали змогу працювати, але він поки що так і не працює. Мати ж продовжує ставити ультиматуми, мовляв, Степана я вам не віддам! Ох, жінко дорожа, дуже б нам хотілося, щоб ваша материнська любов допомогла сину вникнути в протяги. Поки що вона лише на шкоду Степану. Коли під нашим недремним оком виростає дармоїд, безтурботний, байдужий індивід, то хіба це набагато краще, ніж становити у родині Шаповала? Три чоловіки — батько і два сини знаходяться на обліку міліції. Батько — за те, що п'є. Старший син Володимир за крадіжки із автомашин, молодший Ваня — разом з Павлом Тарасенком викрали мотоцикла. Хлопці живуть із батьком, мати сім'ю залишила, живе в гуртожитку і працює в селищі Новому. Діти з нею не пішли. Можна, звичайно, можна осудити жінку за те, що кинула дітей, але й не співчувати їй важко. Ось мати Ігоря Кирпи проминула сина на хороше життя. Залишила жити в родині сестри, де за хлопцем ніякого потрібного догляду немає. Живе, як хоче. Грошей має багато. Мати не скупиться на зайву десятку, працюючи в торгівлі. Маючи змогу деякий час жити без нагляду взагалі,

«чим-небудь» може стати здорова атмосфера сім'ї.

Всі, про кого йшлося вище, — підлітки. Вік, що особливо вимагає уважного погляду дорослих. І якщо колись пізніше людина вчинить негарно, то, знайте, спіткнулася вона саме тепер, в цей тривожний перехідний вік. Вітм, якщо вже бути точним до кінця, то народна мудрість не випадково стверджує, що виховувати дитину треба, коли вона лежить поперек ліжка — як ляже вздовж, то вже пізно.

Роман Гусаков, 1975 року народження, поставлений на облік в інспекції у минулому році за те, що зловживає алкоголем. Комісія вирішила направити його на лікування в наркологічний диспансер. Але путівки не було і хлопця тим часом поклали на обстеження в психіатричну лікарню селища Нового. Знаходячись на обстеженні, Роман кілька разів затримувався міліцією за появу в нетверезому стані (права з'являлися в місті його ніхто не позбавляв), а потім взагалі вчинив кримінальний злочин.

Подібна історія і у Володимира Качана, 1973 року народження. Знаходячись в нетверезому стані, жорстоко побив громадянина С. Закон передбачає за цей вчинок позбавлення волі. Комісія вирішила Володимира пожити. Неповнолітній, в'язниця тільки зіпсує, а тут, дивись,

ХОЧУ
ЛИСТУВА-
ТИСЯ

«ЕКСПРЕС»

Дорогі друзі газети! Щодня редакція отримує велику кількість листів, в яких висловлюються бажання придбати нових друзів за допомогою «Молодого комунар». Ми розуміємо це бажання, адже в наш час шалених швидкостей і турбот нам так не вистачає спокійного, доброго, корисного спілкування з одноподібними. Ми відкинули і навіть розурили писати листи. Редакція із задоволенням була посередником між вами. Але сьогодні нам треба визначитися, чи не відмовитися від рубрики «Хочу листуватися», взагалі. Річ у тому, що останнім часом надійшло кілька листів, автори яких, як виявилось, до редакції не зверталися. «Розслідування» цієї майже детективної історії «Молодий комунар» займатиметься, а ми з вами повинні порадитися, що ми робити з нашою рубрикою.

У цьому номері ми вирішили вмістити ніль-

на адрес наших дискусувачів, а надалі долю рубрики вирішувати вам. Напишіть свою думку з цього приводу. Домовились?

А тепер — увага! У минулому номері вміщені адреси читачів, котрі захоплюються спортом, сьогодні шукають друзів по листуванню, ті, хто, крім музики і літератури, захоплюється колекціонуванням листівок, календариків, фотографій популярних артистів. У місті Світловодську по вулиці Приморській 70/33 живе Ірина Данілейко. (Пошто-вий індекс 317000).

Хочуть листуватися Мосейчук Оксана і Коробцова Наталя, що проживають у с. Листопадове Новомиргородського району (317410).

Чекає листів від ровесників Латипова Валентина. Її адреса: 317205 Компаніївський р-н, с. Лозуватка, вул. 40-річчя Перемоги, № 2. Бур'ян Наталя. 317528 Добровеличківський р-н, м. Помічна, вул. Леніна, 75, кв. 35.

Підмайстренко Віталій. 317326 Новоукраїнський р-н, с. Вербілка.

Яценко Тетяна. 317324 Новоукраїнський р-н, с. Глодоси, вул. Кірова, 41.

Шукає друзів по листуванню Рая Євстафіївна. 317415 Новомиргородський р-н, с. Жовтине.

Щасливої і не забудьте нашу умову стосовно рубрики «Хочу листуватися».

ЗАБУТИХ ГЕРОЇВ НЕ БУВАЄ

У вересні 1965 року у фортеці міста-героя Бреста відбувся перший зліт переможців Всесоюзного походу містами бойової слави радянського народу. Кіровоградець І. Гельман, член обласного літоб'єднання, брав участь у зльоті. Про це його розповідь.

Нещодавно газета «Правда» сповістила про вручення бойових нагород, що до цих пір зберігаються в сейфах Міністерства Оборони СРСР і незатребувані ще з років Великої Вітчизняної війни. Імена ветеранів-фронтовиків астановлено завдяки пошуку, що ведеся молоддю країни з ініціативи ЦК ВЛКСМ.

Зараз, коли розпочалася підготовка до 45-річчя Перемоги радянського народу над фашистською Німеччиною, все ширше розгортається пошукова операція «Дорогою героїв». Командуючий Всесоюзним юнармійським рухом — учасник Великої Вітчизняної війни, льотчик-космонавт СРСР, двічі Герой Радянського Союзу Г. Береговий пропонує пошуковим групам, перш за все, здійснити походи по своєму району, області, республіці. Краще вивчити свій край, в кожному населеному пункті зустрітися з ветеранами Великої Вітчизняної війни, війнами-інтернаціоналістами, сім'ями загиблих. Багато з них потребують допомоги і їй потрібно надати.

Активна участь в пошуках могилок героїв Вітчизни, приведення в порядок меморіальних знаків, воєнних захоронень учасників війни, пошук документів і реліквій героїчного минулого для поповнення музеїв і кімнат бойової слави — все це справи юнармійців. А ще — концерти юнармійських агібригад, військово-спортивні змагання, естафети...

Підсумки Всесоюзного походу буде підбито в червні наступного року. П'ятдесят підрозділів юнармійців буде занесено в Книгу пошани Головного штабу «Юна

армійська слава» країни, п'ять найкращих підрозділів, минаючи обласні, республіканські фінали, одержать запрошення на Всесоюзний юнармійський фінал 1990 року.

Мені хочеться розповісти, що то за фінал, як все відбувалось аперше у вересні 1965 року.

Почалося це природно. Розшукали слідопити могили невідомого солдата — повернулись додому, привезли з собою фотокартки, розповіді місцевих мешканців. Дізнались імена, прізвища загиблих, написали листи рідним, створили музей. Всесоюзний рух, яким зараз охоплені тисячі школярів, учнів ПТУ, студентів, склався з різноманітних походів. Ще в 1935 році саратовські туристи пройшли місцями боїв дивізії В. І. Чапаєва. А в 1941 році ті, хто ходив слідами слави батьків — героїв громадянської війни, стали солдатами Великої Вітчизняної і глибоко символічно, що перший зліт переможців Всесоюзного походу відбувся саме у легендарній Брестській фортеці.

На зліт прибули делегати всіх союзних республік. Учасники розташувались у наметах в центрі фортеці. Почесними гостями були учасники оборони на чолі з легендарним командиром — майором П. М. Газриловим, космонавт П. Р. Попович, письменники-фронтовики Костянтин Симонов і Євген Воробйов, композитор Ян Френкель. Парад учасників зльоту прийняв Маршал Радянського Союзу І. С. Конев. Мені випала честь нести один з трьох прапорів зльоту. Дуже добре запам'яталось, з якою увагою всі слухали лалкі слова ушавленого маршала про необхідність наслідування бойової слави радянських Збройних Сил. Тепло зустрінутий Костянтин Симонов прочитав свого вірша «Ты помнишь, Алеша, дороги Смоленщины». Під час концерту на стадіоні міста заспівав свою пісню «Російське поле» Ян Френкель. А навітанку, рівно о

четвертій годині, у фортеці почалася інсценіровка того, що відбулось 22 червня 1941 року.

Швидкому захопленню фортеці гітлерівці надавали виняткового значення. Тут, на ділянці 45-ї німецької дивізії одночасно вдарили 21 батарея важких гармат, 9 мортир налібру 210 мм, а також гармати «Тор», що стріляли снарядами вагою 1250 кг і бетонобойними вагою 2200 кг. Водночас обрушила свій смертоносний вантан авіація — вибухи трясли вали і фортечні наземати. Все навкруги перетворилось у пелло.

Імітація першого підступного удару була відтворена за допомогою піротехніки. Антори місцевого театру, численні колективи художньої самодіяльності, воїни місцевого гарнізону, одягнені у форму радянських військ і гітлерівських загарбників, продемонстрували, як на десантних суднах, при підтримці снаженого вогню, фашисти форсували Буг і увірвались до Тираспольських воріт, Волинського і Кобринського укріплень. І тут всі стали свідками, як саме в нерівну боротьбу з ворогом вступив гарнізон фортеці. Почався перший жорстокий двобій Великої Вітчизняної. Бій не на життя, а на смерть.

Плакав, дивлячись на це, чоловік виняткової хоробрості, Герой Радянського Союзу П. М. Газрилов.

...Двадцять п'ять років минуло з тих пір, як від стін легендарної брестської фортеці пішли в похід слідами батьківської слави слідопити. На його шлях виходять нові загони тих, кому берегти пам'ять про подвиг і примножувати його.

У похід, присвячений 45-й річниці перемоги у Великій Вітчизняній війні, включилися юнармійці Кіровоградщини. Хай кличуть кожного на добрі благородні діла і вчинки священні слова «Ніхто не забутий, ніщо не забуто».

І. ГЕЛЬМАН,
учасник Великої Вітчизняної війни.

Де ключ до розуміння перемін?

МОЙ адрес — не дом і не улица, мой адрес — Советский Союз! — бадьоро співаєтьс в пісні. Але чому не будинок і не вулиця? Я, наприклад, виріс на Пляжовій в Кіровограді. І вона мені така ж дорога, як москвичам Арбат, київцям — Хрещатик, одеситам — Дерибасівська... Це ж вулиця мого дитинства. Колиш во-на була крайньою від Інгулу з боку Новомиколаївки. Звідси й назва. До речі, це одна з чепатрих вулиць Кіровограда, яка ніколи не перейменовувалася.

Всілякі перейменування знищують історичну неповторність багатьох міст і сіл, нівелюють їхню самобутність. Я нічого не маю, приміром, проти нашого ушавленого селекторіона І. В. Мічуріна, проте не розумію, чому його ім'я повинні носити вулиці чи не всі міст від Карпат до Сахаліну. Чому обов'язковим став ще ряд вуличних назв? Причому гучну назву легко зустріти як в столиці чи у великому промисловому місті, так і в напівпокинутому селі, де вона звучить вже як гірка іронія.

Були навіть спроби Злодійську Балку зробити Лісовою, а Новомиколаївку — Червонозоріакою. Проте як не записуй назву околиці в постанові, а народ говорить по-своєму. Інша справа — перейменування вулиць. Мож-

на замінити таблички на будинках. Крім того, це наші адреси. Так що тут неясне поле діяльності для «новаций». Подібні перейменування — це ще одна з неперемінних нашої історії. Започатковувались вони ще за старих часів. Наприклад, у другій половині минулого століття на хвилях лібералізації на карті нашого міста з'явилися вулиці 19 лютого (день скасування кріпацтва), Льва Толстого, Пирогова. У роки реакції вони були перейменовані відповідно в Петрівську (нині вулиця Шевченка), Нижньо-Донську (Тимирязєва), Чигиринську.

Проте перейменування вулиць в ті часи не носило такого масового характеру, як згодом. Тому й дожили майже до нашого часу вулиці Нижня Биківська і Верхня Биківська (зараз Чапаєва і Пушкіна), названі ім'ям одного з перших поселенців біля новообудованої фортеці святої Єлисавети — капітана Бикова. Одна з найстаріших відомих вуличних назв — Велика Пермська (нині Яна Томпа) одержала свою назву за місцем, де у XVIII столітті тривав час квартирував так званий Пермський драгунський карабінерний полк. Аналогічне походження й назви Карабінерної вулиці. Слободи Бикова і Пермська були першими солдатськими поселеннями, які поряд з іншими згодом

переросли у місто. Подих сивої давнини — і в назвах Бериславської вулиці (тепер Єгорова), Черчи (Сухом'яка)...

До революції багато вуличних назв мало релігійне походження — Архангельська, Благівіщенська, Покровська, Вознесенська, Церковна (що, звичайно, тоді не було оригінальним в Російській імперії). У назви інших було покладено імена, в тому числі святих, або царів, — Іванівська, Лаврентія, Миколаївська, Олександрівська, Катерининська. Багато вулиць називаються за якоюсь характерною ознакою — Кузня, Сінна, Інгульська, Суголківська, Болотна, Грязна, Садова, Кладбищенська, Поліцейська тощо. Деякі вулиці носили імена відомих городян. Вулиця Невська (зараз Компанійця) свого часу була названа ім'ям міського голови Пашутіна, який займав цю посаду близько тридцяти років і багато зробив для розвитку освіти, благоустрою міста. Бульвар уздовж Інгулу було названо ім'ям полковника Османа, який його закладав.

Після революції, у 20—30-х роках наші місцеві ділячі занадто буквально азіли втілювати гасло докорінних перемін у житті народу; це відбулось сповна і на багатьох назвах, у тому числі й вулицях... Тут місто теж довелося пережити немало «кампаній». Приблизно з 30-х ро-

ків приміром, почалося захоплення назвами на честь діячів російської культури і назвами з географічною основою. Зараз із півсотні вулиць Кіровограда носять імена класиків російської літератури і мистецтва. Серед таких вулиць, що носять подібні назви, тільки вулиця Гоголя названа так до революції, у 1909 році — з нагоди 100-річчя з дня народження геніального полтавця. Щодо «географії», то лише однією постановою міськвиконкому у 1958 році було перейменовано близько сорока вулиць, і всі вони отримали назви міст — Вінницька, Донецька, Тернопільська, Чернігівська...

Є в деяких назвах вулиць і давніша історична основа. Нещодавно я почув цікаву розповідь про те, що колись вулиця Сичова звалась Січовою, і назву їй дала, певно, славнозвісна Запорізька Січ. Ну, а далі спрощувала деетимологізація «невизначеного» для нас слова... На околицях міста є вулиці Б. Хмельницького та І. Богуня (Лелеківка). Масо назви за іменами кількох українських письменників і поетів, корифеїв нашого театру (в основному на Балашівці, Новоолексїйці).

Разом з тим не уявляю імена ряду митців, учених, які жили й працювали в нашому місті (наприклад, Сосюри, Ку-

ліша, академіка Тамма Лангемака). Проте вулиць космонавтів у нас, мабуть, більше, ніж у Зоряному містечку. Ряд вулиць носить імена Героїв Радянського Союзу, які загинули, визволяючи наше місто, народились або жили в Кіровограді, місцевих героїв-партизанів — А. А. Антонова, І. І. Фісановича, Ю. К. Гліба, І. Г. Шабанова, М. К. Степанова, К. Д. Шатіла, В. М. Галушкіна, Б. Г. Габдрахманова... Вічна їм слава і пам'ять народу! Лише декілька вулиць названо на честь наших земляків — учасників революції і громадянської війни (Компанійця, Журбинського). Зате є великий ряд загальноновживаних по цілому Союзу «гучних» стандартних назв.

Так, у результаті численних перейменувань ми прийшли до типового набору назв вулиць, що повністю нівелює індивідуальність міста, робить його безликим. Подібні стереотипи панують у назвах наших кінотеатрів, бібліотек, навчальних закладів, місць відпочинку, магазинів. Навіть із назвою самого міста, як на мене, нам не пощастило. Кіровоград — це, нагадаю, вже третя його назва за роки після революції, причому тиражована в роки сталінщини в сотнях варіантів.

Як же надати нашому місту неповторного колориту степової перлини?

Які з історичних назв, що зникли, бажано було б повернути на карту міста? Імена кого з наших земляків потрібно увіковічнити в назвах вулиць? Чи потрібно окремі назви охороняти, як історичні пам'ятки, від спроб всіляких перейменувань? Яким документом закріпити подібну охорону? Чи й нині небажані в нашому місті назви вулиць Зінов'єва і Лангемака, кінотеатру Яновського, кафе «У Борулі», інші? Як відтворити забуті сторінки історії міста і як донести їх до прийдешніх поколінь? Як написати історію міста, його вулиць і будинків? Як демократизувати саму процедуру утворення нових назв, зробити її гласною!

Про ці та інші аналогічні питання йшлося вже на одному із засідань міського дискусійного клубу «Перевесло» і в моїх особистих численних розмовах із краєзнавцями, істориками. Тема ця далеко не вичерпана. Зацікавлені особи висловлюються одно-одно за те, що їй треба продовжити на сторінках нашої преси, на майбутніх зустрічах краєзнавців із кіровоградцями (хочеться вірити, що вони почастішають), на представницьких зборах і сходах громадян. А комсомольці... Може, і вони «за»!

Віталій ПОСТОЛАТІЙ,
м. Кіровоград.

У ТАКСИСТІВ—
ЮВІЛЕЙ

СЕРВІС

Романтичні часи налет, дилінансів та безтарон безповоротно шувовались у стрімку ріку часу. Здається, недавно було винайдено автомобіль, але погляньте на дорогу. Побачили? Або спробуйте вдихнути на повні груди. Чим пахне? Відчули? Ото ж бо й воно! ХХ вік — це вік автомобіля! Дасть бог і ми побіля нього якось пригріємось на цьому світі. І коли мова зайшла про авто і «тепленьке місце», то я тут не згадаю колоритну фігуру славновісного володаря «Антилопи-Гну» Казіміра Козлевича. Його лозунг «Ех, прокачу!» став дивизом численного племені таксистів. Якби не вони, то скільки б гумористів лишилось без шматка хліба! А як би жилося нам, пасажерам?

Уявіть на хвилину, що в Кіровограді немає жодного таксі. А було ж, було! Виявля-

ється, таксомоторний парк нашого міста засновано 2 лютого 1960 року, лише якихось 30 років тому! А яких метаморфоз зазнав він за цей час! Я не бюрократ, я не буду монголізувати цифрами, процентами, щоб довести очевидне. Таксі — це добре, навіть чудове! (Колі воно є). Особисті таксомотори «індивідуальні» піддали моторності і державним «казімірам». Конкуренція! Особисто і індику тільки на машинах з написом АТП-13050. І таким чином голосую своїм трудовим наробивцем за помірні ціни і професіоналізм. Це вам не якісь там биндюжники! Стривайте, з ви не бачаєте статті професійним водієм? Місте! Геніально! Конгеніально! Звертайтеся до Кіровоградського обласного автоучкомбінату. Додам цілком серйозно, що ілюстратор таксопарку, яким зараз керує Олександр Антоно-

вич Горбатенко, вивів у люди багато юнаків та дівчат. От і нещодавно підприємство отримало поповнення. Хай щастить їм! Кажуть, зараз ювілей «не в моді», але як не похвалити людей, чия праця (частенько важка і невдячна) стає нам у пригоді, дає змогу більше часу віддати улюбленим справам, відпочинку, за рахунок нескінченної їзди в автобусах і тролейбусах. Як не сказати їм: «Спасибі!»?

І жба ж я винен, що трапився випадок висловити все, що я про них думаю? Зі святом вас, шановні! З тридцятиріччям! Всього вам найкращого!

О. КОСЕНКО,
секретар парторганізації Кіровоградського облавтоучкомбінату.

II. ЯК ПО НОТАХ

ШАШКОВА ШКОЛА
УВАГА: КОНКУРС!

Тек кажуть, коли хочуть підкреслити, що та чи інша людина виконує свою роботу чи діє в якихось обставинах впевнено і без заминки. Є свої ноти і в шашковій грі. Вони дозволяють зберігти на віки партії найвидатніших шашкових майстрів, унікальні композиції із скам'янілих шашкового мистецтва і блискучі задуми наших сучасників для нащадків. Записуючи будь-яку позицію на дошці, спочатку вказують місце дамки, потім простих шашок, а наприкінці в дужках вказується кількість фігур. А як вірно записувати ходи?

Спочатку треба вказати поле, з якого ходить шашка (або дамка), потім ставиться тире (—) і вказується поле, на якому зупинилась шашка після ходу. Наприклад: h4—g5. Це означає, що біла шашка з поля h4 пішла на поле g5. Якщо шашка (або дамка) побилу шашки суперника, то замість тире ставиться двокрапка (:). Скажімо, b2:a5. Тобто, шашка з поля b2 побилу шашки суперника на полях c3, e5, e7 і, ставши дамкою на полі d8, б'є далі шашку на полі c7 (або b6) і стає на поле a5.

А зараз — про умовні позначення, з якими вам доведеться зустрічатися і якими користуватися:

I — сильний, дотепний хід;
II — надзвичайно сильний хід;

? — помилковий хід;
!! — груба помилка;
!! — цікавий, але де-що сумнівний хід;

~ — будь-який хід;
X — виправш;
= — рівна гра або нічия;
± — перевага у білих;
± — перевага у чорних;

Пр. — проста шашка;
Д. — дамка.

ЩЕ РАЗ ПРО
ШАШКОВУ ДОШКУ

Усі крайні поля називаються бортовими. Поля c5, d4, e5, f4 — центральні, вони мають істотне значення на початку і в середині партії, а під кінець гри їхня роль зростає ще більше.

Найбільша діагональ, яка проходить від поля e1 до h8 і утримує вісім полів (a1, b2, c3, d4, e5, f6, g7, h8), називається великою дорогою. Дві сусідні з нею діагоналі та дві маленькі діагоналі, що з'єднують їхні кінці, називаються трійниками. Діагоналі, які утворюють прямокутник (a5, d8, h4, e1) називаються косяками. Кожна з них має свою назву: правий нижній та правий верхній косяк і відповідно, лівий нижній та лівий верхній косяк. Лінії a7—g1 та h8—h2 називаються дійниками, відповідно є нижній та верхній дійники. Поля, які знаходяться в першому та восьмому рядках дошки, називаються дамочними полями. Назви діагоналей необхідно запам'ятати, тому що

при вивченні гри вони будуть дуже часто зустрічатися.

Повернемось до правил узяття дамкою. Це питання дуже цікаве, і ви зустрінетесь із правилами, які гідні захоплення. Як же проходить перетворення простої шашки у дамку? Або «мирним» шляхом — з допомогою тихих ходів, — або комбінаційно. Комбінація — це одна з головних і найкрасивіших складових частин шашкової творчості, душа гри. За правилами, прийнятими у російських шашках, проста шашка, досягнувши останньої горизонталі і взявши шашки суперника, відразу ж дістає право дамки.

Наприклад:

білі: h4;
чорні: b4, c7, e7, g3, g5;

Проста шашка «h4» проводить типичний комбінаційний удар, який у літературі, образно кажучи, називається «колом пошани». Вона триумфально проходить через усю дошку і повертається на своє поле «коронованою особою» — дамкою. Білі мають можливість також побити h4:f2, але це їм не вигідно.

У шашковій грі ще є таке правило: «Шашки знімаються з дошки тільки після завершення удару». Воно називається турецьким ударом. Наприклад:

білі: d2, d4, e3, f4, h2(5);
чорні: d4, f7, c7, e7, f6, g7(5).

Білі починають і виграють:

1. h2—g3!!; h4:e5;
2. f4:h8 або f4:h6X.

Ось як діє «турецький удар» у практичній грі!

Є ще одне важливе правило бою: «У процесі бою через одну й ту ж шашку можна перестрибувати тільки один раз».

Проаналізуємо позицію заслуженого тренера УРСР Ю. А. Шмідта:

білі: a1, c7, d6, e1, e5, e7, g1, h6(8);
чорні: a7, b2, b8, c3, f8, g3, g7, h2, h8(9).

У чорних матеріальна перевага — на одну шашку більше. Не дивлячись на це, білі розташовані активніше і мають можливість боротися за перемогу, зігравши 1. e7—d8. Але ті, хто освоїв правила і має добру кмітливість, оберуть інший, дуже ефективний і дотепний шлях до перемоги:

1. e1—d2!! c3:e1 2. a1:c3 e1:d4 3. d6—e7 f8:d6 4. h6:h4 h8—g7. Що далі? Одинока дамка бореться з трьома простими шашками суперника. Чи зможе вона подолати такі сили? Зможе! Ось так:

5. h4—d8 g7—h6 6. d8—a5 h6—g5 7. a5—d2 g5—h4 8. d2—a5 h4—g3 9. a5—e1 X.

Другий урок завершено однією партією білоруського шашкіста В. Нав-

роцького, в якій підіб'ємо підсумок вивченого:

1. c3—h4 h6—g5 2. g3—h4 d6—e5 3. h2—g3 c7—d6 4. h4—a5 b6—c5 5. h2—c3 g7—h6 6. a5—b6 g5—f4

7. h6:d4 f4:h2 8. c1—b2 f6—g5 9. h4:f6... (краще було 6 9. d4:f6, але й такий бій не є порушенням правил) 9... e5:g7 10. a3—h4 e7—f6 11. d4—c5 d8—e7 12. c3—h4 h8—c7?? 13. e3—f4 f6—g5... Пропонуємо довести партію до перемоги білих.

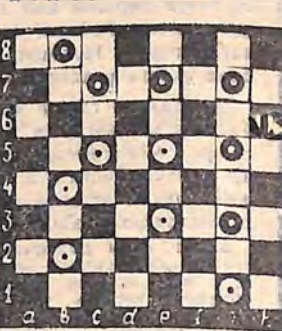
Дякуємо всім читачам, які взяли участь у першому турі нашого конкурсу. Першими правильними рішеннями надіслали В. О. Сторчак, Л. М. Чинченко, О. П. Лапа та Костя Орехов з м. Кіровограда, Володимир Титаренко з м. Олександрії, Я. К. Троценко з Недогарок Олександрійського району та О. М. Попов з м. Світловодська.

Запрошуємо розв'язати завдання другого туру конкурсу:

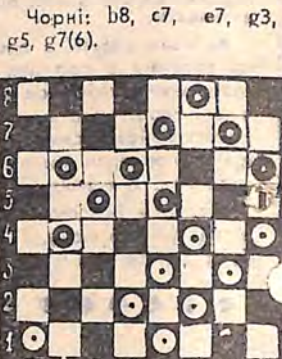

Діаграма № 5:
Білі: c1, e3, d4, e1, f2, h2(6).

Чорні: a3, b6, e3, e7, g5, g7(6).

Діаграма № 6:
Білі: b2, b4, c5, e3, e5, g1(6).
Чорні: b8, c7, e7, g3, g5, g7(6).

Діаграма № 7:
Білі: a1, d2, e1, e3, f2, f4, g1, g3, h4(9).
Чорні: b4, b6, c5, d6, e5, e7, f8, g7, h6(9).

На всіх діаграмах білі починають, проводять комбінацію і виграють.

А. БЕРЕЗОВСЬКИЙ,
суддя республіканської категорії, кандидат у майстри спорту СРСР.

БОСОНІЖ... ПО СНІГУ

КОРИСНО ДЛЯ ЗДОРОВ'Я

Ходіння босоніж як засіб загартування організму відомий із давніх часів. На жаль, дорослі часто забороняють дітям ходити босоніж. А даремно! Наші предки були загартованіші від нас, бо змалку вибігали надрі в одних сорочках, без шапки, босоніж навіть у люті морози.

Великий російський полководець О. В. Суворов щоранку, незважаючи на сильний мороз, виходив на прогулянку босим, а після неї обливався холодною водою. Цими засобами він переміг природну слабкість. Його дочка з ранньої весни до пізньої осені разом із сільськими дівчатками бігала босоніж.

У Стародавній Греції «босоходіння» було своєрідним культом. У ті часи діти мали право носити взуття лише з 18 років.

Відомий педагог XVII ст. Джон Локк вважав ходіння босоніж одним із засобів фізичного виховання молоді. Як ефективний засіб профілактики й лікування багатьох хвороб його уперше запропонував відомий німецький учений-гігієніст Себастьян Кнейп у кінці минулого століття. Він закликав зовсім відмовитися від взуття і демонстрував переваги такого способу життя на власному прикладі. У його послідовників з'явилися гасла: «Найкраще взуття — це відсутність взуття». «Кожний крок босоніж — це ще одна хвилинка життя». Серед послідовників учня Кнейпа був і Л. М. Толстой.

Фізіологи доводять, що підшви ніг належать до

найбільших рефлексогенних зон людського організму. Ноги — це своєрідний розподільний щит, на якому є 72000 нервових закінчень. Через нього можна «підключитися» до будь-якої частини тіла: до головного мозку, легень, верхніх дихальних шляхів, печінки, нирок та ін. Ось чому ходіння босоніж — це своєрідний точковий масаж, який тонізує організм і підтримує його в робочому стані.

На шкірі стоп значно більше, ніж на будь-яких інших ділянках поверхні тіла так званих терморецепторів, що реагують на тепло і холод. Взуття створює для ніг постійний комфортний мікроклімат. Це призводить до того, що холодні рецептори відразу ж реагують навіть на найменше охолодження. Підшви ніг рефлекторно пов'язані з носовою частиною глотки. При охолодженні стоп настає спазм кровоносних судин ніг і носової частини глотки, що призводить до зниження температури слизових оболонок верхніх дихальних шляхів. Наявні тут мікроорганізми починають розмножуватися. Унаслідок цього в дитині, яка промочила ноги, з'являються нежить і катаральні явища.

Тепер учені обговорюють гіпотезу про шкоду статичної електрики для людини. В організмі людини, яка носить синтетичний одяг та ізолює взуття, накопичуються електричні заряди, які спричиняють хронічну втоми, безсоння, невроз. Звільнитися від зайвих електричних зарядів допомагає ходіння босоніж.

Своєрідною розплатою за гіподинамію й гіпокіне-

зію є плоскостопість, яка трапляється більш ніж у 40% дітей. «Босоходіння» дає можливість запобігти цій патології.

Як і всі види фізичних тренувань, загартовування ходінням босоніж має бути поступовим і систематичним. Особливо це стосується дітей перших років життя. Починати слід із ходьби по килиму або килимовій доріжці в теплій кімнаті, потім — по дерев'яній підлозі. Дуже зручні для цього гумові килими з шиповим рифленням, які можна придбати у спортивних магазинах. Ранкову гімнастику краще починати з ходьби по такому килиму. Це найкращий тонізуючий засіб. На тому ж килимі добре вправлятися в бігу на місці й у стрибках. Масажувати стопи можна качалкою або звичайною палицею, катаючи її підшвами по підлозі кілька хвилин (це бажано робити кілька разів на день).

До ходіння босоніж по землі треба привчити дитину з раннього віку. Починають такі вправи влітку при температурі повітря, не нижче від 24°C. Корисно поєднувати цей вид загартовування із щоденними ваннами для ніг, поступово знижуючи температуру води.

Гарячий пісок і асфальт, гостре каміння і шлак, сонові шишки і голки діють на дитячий організм як сильні подразники, а теплий пісок, м'яка трава, дорожній піл — заспокійливо. Отже, якщо є така можливість, — доцільно після ходіння по теплому піску перейти на траву, потім на свіжоскошену стерню і закінчити прогулянку по м'якому дорожньому пілу.

ДЕСЯТА СТОРІНКА ● 10 ЛЮТОГО 1990 РОКУ ● «МОЛОДИЙ КОМУНАР»

ЩАСЛИВА
ЛЮДИНА

Барвісті візерунки II малюнків здатні заворожити людину, яка ніколи навіть не чула про петриківський розпис. Від цих робіт неможливо так зразу відійти, і яскраві фарби ще довго стоять перед очима.

Скільки вона себе пам'ятає, життя було пов'язане з малюнком. Ла-

рису тягнулась до олівця та паперу у дитячому садку, у школі...

Після закінчення десятирічки Лариса вступила до Дніпропетровського педагогічного училища. А після нього... знову починав вчитися в училищі петриківського розпису, де отримала професію художника розпису по дереву.

Зараз Лариса Дзюба передає свої знання дітям у Кіровоградському обласному Палаці піонерів, а у вільну хвилину працює над новими роботами.

Щасливою людиною називає себе Лариса. Займається улюбленою справою, вчить розумітися на прекрасному дитині.

В. ГРИШИН.

3 12 по 18 лютого

понеділок

12 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.30 — На прохання глядачів. «Протистояння». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 11.30 — У світі тварин. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — «Співаю про кохання». Фільм-концерт. 15.50 — «Не хочу бути перехожим». Художній телефільм. 16.55 — «Як там, в Арсенієві?». Документальний телефільм. 17.25 — Дитяча година. 3 уроком французької мови. 18.25 — Колаж. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Телеміст Москва — Ленінград — Київщина. Із циклу «Влада — Радам». 20.00 — На прохання глядачів. «Протистояння». Художній телефільм. 1 серія. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — «Протистояння». Художній телефільм. 2 серія. 22.30 — Актуальне інтерв'ю. 22.45 — Літературно-художній відеоканал «Слово». До 100-річчя з дня народження Б. Пастернака. В перерві — 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 1.00 — «Ці небезпечні двері на балконі». Художній фільм. 2.25 — «Розлучайтесь, нохаючі...». Співає Катерина Семенова. 3.24 — «Гагра». Документальний телефільм.

▲ УТ

16.00 — Новини. 16.10 — «Народні таланти». 16.40 — До 45-річчя Великої Перемоги. «Позивні серцець божових». 17.10 — Телефільм «А на прощання «Здрастуй» кажу». 17.30 — Музичний фільм «Жити — це співати». 18.30 — «День за днем». (Кіровоград). 18.50 — Мультифільм «Кот Котофей». (Кіровоград). 19.00 — Земле моя. Екологія — турбота спільна. Частина перша. 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — Земле моя. Екологія — турбота спільна. Частина друга. 22.15 — Вечірній вісник. 22.45 — Все про кіно.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Пам'ятає, у Пришвіна». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Література. 9 кл. Волелюбна лірика М. Лермонтова. 9.05 — Італійська мова. 10.05 — Мама, тато і я. 10.35, 11.35 — Астрономія. 11 кл. Сонце. 11.05

— Російська мова. 12.05 — Сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 6 серія — «Теле...». 17.00 — Прем'єра мультфільму «Братусь». 17.15 — Держтелерадіо Казахської РСР. (Алма-Ата). 18.00 — Документальний фільм. «Сказання матушки Фросі про монастир Дієвський». 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Колаж. 19.05 — Співає О. Воронцов. 19.25 — «Бар'єр». Пошук веде оперативно-слідча група. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Прем'єра документальних фільмів «Із записок провінціала». Кіножурнал «Східний Сибір». 20.45 — Р. Штраус. Фантастична варіації. «Дон Кіхот». 21.30 — Прем'єра документальний телефільм «Спокуса».

вівторок

13 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Протистояння». Художній телефільм. 3 серія. 9.45 — «Розповіді старого моряка». Мультфільм. 10.05 — Це було... було... 10.25 — Клуб мандрівників. 11.25 — Дитяча година. 3 уроком французької мови. 12.25 — Колаж. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — Фільм — дітям. «Немухінські музиканти». 16.40 — «Нарішті ти будеш цей дім...». Документальний телефільм. 17.00 — Хор плюс ми. 17.45 — Філософські бесіди. Російська філософія і сучасність. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Влада — Радам. 19.30 — Знакомтесь: художник Теймураз Мурванідзе. 19.50 — «Протистояння». Художній телефільм. 3 серія. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Перебудова: проблеми і рішення. 22.30 — Великий зал консерваторії. Концерт національного симфонічного оркестру (США). Художній керівник М. Ростропович. У перерві — 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 1.05 — «Політ птахів». Художній фільм. 1 і 2 серії. 3.19 — Спортивна програма. 3.49 — Концерт радянської пісні.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Все про кіно. 10.30 — Доброго вам здоров'я. 11.00 — Музичний фільм «З натури малювала Катерина Білокур». 11.25 — Документальний фільм «Асканія Нова». «Знаки вчині». 11.40 — Шкільний екран. 11 кл. Українська література. 12.10 — Художній фільм «Заячий заповідник». 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». 16.40 — Музичний фільм «Славновіт». 17.10 — Документальний телефільм «Бачу цілі». 17.30 — Господарем на землі. 18.00 — «Подарунок». Музична передача для дітей. 18.30 — Телефільм «А Чехову вірити треба». 19.00 — Час рішення — час дій. Стіна. 19.30 — Естрадний концерт «Все про кохання». 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — «Темп». «Слідами виступів. Як користуватися ідеями?». 21.00 — Перлини душі народної. 21.30 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Комментар до прохання про помилування». 23.35 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Бузулукський

бір». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Етика і психологія сімейного життя. 10 кл. 9.05 — Французька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Французька мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Музика. 6 кл. Російські народні пісні (календарні). 11.05 — Документальні фільми французькою мовою. 12.05 — Сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 7 серія — «Катя». 13.20 — Ритмічна гімнастика. 17.30 — Сьогодні ти не один. 18.15 — Личне двоборство. Кубок світу. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Личне двоборство. Кубок світу. Стрибки з трампліна. Команда гонка. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Колаж. 20.20 — «Валізка». Документальний телефільм. 20.30 — «Грудневі вечори». 21.30 — 3 фондів ЦТ. «Снарбичка». Художній телефільм. 1 і 2 серії.

середа

14 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мультфільми «Ніт і клоун», «Чарівна лопата», «Чому слони». 9.10 — Хор плюс ми. 9.55 — Відкриття сесії Верховної Ради СРСР. По закінченні — Грає камерний оркестр Союзу РСР. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — Музична скарбниця. Твори С. Рахманінова і П. Чайковського у виконанні Є. Нестеренка. 16.20 — Дитяча година. 3 уроком англійської мови. 17.20 — Хвилини поезії. 17.25 — «Зустріч ділових людей» в Концертній студії Останкіно. 18.25 — Колаж. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — «Гора динозаврів». Мультфільм. 19.10 — Хоней. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Хімік». 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 22.00 — Вас запрошує Вячеслав Малежик. 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 0.10 — О. та О. Лаврови. «Слідство веде Зна-тоні». Справа № 22. «Мафія». Художній телефільм. 3.10 — Маленький концерт.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Грає С. Доренський. 9.35 — Художній фільм «Комментар до прохання про помилування». 11.40 — Шкільний екран. 10 кл. Українська література. 12.15 — Село і люди. 12.45 — До 120-річчя від дня народження В. І. Леніна. «Звіримо час». 16.00 — Новини. 16.10 — Старті надії. 16.40 — Фільм-балет «Полум'яна Айседора». 17.15 — Кінопрограма «Особистість і час». 17.45 — Концерт хорової музики. 18.15 — Реклама. 18.30 — «День за днем». (Кіровоград). 19.00 — Усім миром. Громадсько-політична програма. 19.30 — Ігор Демарін — композитор, співак. 1... 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — Документальний фільм «Мікрофон». 21.05 — 3 концерти IV Республіканського фестивалю сучасної української пісні. Пісенний вернісаж-90». У перерві — 22.10 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «Природу на допомогу природі». Науково-популярний фільм. 8.35 — Основи інформації і обчислювальної техніки. 11 кл. 9.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 9.35 — «Природу

на допомогу природі». Науково-популярний фільм. 9.55 — Відкриття сесії Верховної Ради СРСР. По закінченні — Грає камерний оркестр Союзу РСР. 12.30 — Сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 8 серія — «Даша». 17.00 — Держтелерадіо Білоруської РСР. «Голоси». 17.50 — VII зимова Спартакіада народів СРСР. Ковзанярський спорт. Шорт-трек. 18.10 — Прем'єра документального фільму «Мирне життя відставного майора». 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — На сесії Верховної Ради СРСР. У перерві — 20.00 — Вечірня назка. 21.15 — Великий симфонічний оркестр Держтелерадіо СРСР у Японії. 22.15 — «Сузір'я Нозлутура». Художній телефільм. Прем'єра.

четвер

15 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.30 — «Протистояння». Художній телефільм. 4 серія. 9.35 — Хоней. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Хімік». 11.25 — Дитяча година. 3 уроком англійської мови. 12.25 — Колаж. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — До 45-річчя Перемоги. Документальний телефільм «Солдатські мемуари». Фільм 2. «...І орден своїх ім не полюблено мисть...». 16.30 — Мультфільми. 17.00 — Як у Сунжі, біля річечки... 17.30 — «Зустріч ділових людей» в Концертній студії Останкіно. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — До шістнадцяти і старш. 19.45 — «Лисяча книга». Мультфільм. 19.55 — «Протистояння». Художній телефільм. 4 серія. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Актуальне інтерв'ю. 21.40 — «Мій Чайковський». Розповідає М. Плячнов. 22.30 — Події і думки. Радянсько-англійська програма. 23.00 — Анцент. Авторська пісня. 23.30 — Прем'єра мультфільму для дорослих «Шлях». 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 0.05 — «Збіг обставин». Художній фільм. 1.44 — «Держави вічна любов». «Московський Кремль». Документальний телефільм. Фільм 3 — «Тереми». 2.14 — Кіноконцерт.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Кінокартина «Слідами фільму «Молода гвардія». 11.20 — Документальний фільм «Рана». 11.40 — Шкільний екран. 6 кл. Музика. 12.10 — Документальний фільм «Підземні води». 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». 16.30 — Республіканська фізико-математична школа. 17.00 — Науково-популярний фільм «Не загуби дерево життя». 17.50 — Музичний фільм «Паскалія». 18.35 — Реклама. 18.50 — Телефільм. (Кіровоград). 19.10 — «Зоряний». Фольклорно-концертний ансамбль обласної філармонії. (Кіровоград). 20.00 — Актуальна камера. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Телефільм «Хай буде вам по вірі вашій». 21.30 — Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.30 — Новини.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Невічна мерзлота». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Література. 8 кл. Л. Толстой. «Після балу». 9.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Література. 10 кл. Ф. Достоевський. «Злочин і кара». 11.05 — «У пошуках Санкт-Петербурга». Науково-

популярний фільм. 12.05 — Сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 9 серія — «Рошин». 13.10 — Ритмічна гімнастика. 17.00 — Держтелерадіо Татарської АРСР. «Татарія-90». 18.15 — Народні мелодії. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — На сесії Верховної Ради СРСР. У перерві — 20.00 — Вечірня назка. 21.15 — «Говорила я серцю». 21.45 — Фільми студії союзних республік. «Любов з першого погляду». Вперше.

п'ятниця

16 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Протистояння». Художній телефільм. 5 серія. 9.40 — Мультфільми «Василиса Микулишна», «Микита Кожемяка». 10.15 — До шістнадцяти і старш. 11.00 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». (Швейцарія). 11.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — Якщо вам після... 16.15 — «Біографія для прокурора». Документальний фільм. 17.10 — Дітям про звірат. 17.40 — Науковий вісник. 18.25 — Колаж. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Чи треба було кидатися в революцію. Читасмо Леніна. 19.30 — Грає заслужений артист РРФСР М. Рожнов (балалайка) і Республіканський російський народний ансамбль «Росія». 19.55 — «Протистояння». Художній телефільм. 5 серія. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Актуальне інтерв'ю. 21.40 — Це було... було... 22.00 — Погляд. 23.45 — Відлуння дня. 0.00 — «Східний дантист». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 2.10 — Сімейний портрет на фоні міста. Про творчість письменника М. Задорнова.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Концерт квартету баяністів Київської державної філармонії. 10.20 — Документальний фільм «Урок». 10.35 — Шкільний екран. 10 кл. Магнітні властивості речовини. 11.00 — Грає заслужена артистка Латвійської РСР Е. Тестелець. 11.30 — Телефільм «В гору сходимо». 11.40 — Шкільний екран. 9 кл. Історія УРСР. 12.15 — Документальний телефільм «Не у назці сказати...». 16.00 — Новини. 16.10 — Мелодії Карпат. 16.35 — Шляхом оновлення. 17.10 — Фільм-концерт «Добрий вечір сусідньому». 17.30 — Актуальна камера. 18.00 — На дванадцятій сесії Верховної Ради УРСР одинадцятого скликання. У перерві — 20.30 — На добраніч, діти!

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Науково-популярний фільм «Роздум». 8.35, 9.35 — Історія. 5 кл. Будови перших п'ятирічок. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Світ, що нас оточує. 2 кл. 10.55 — «Через казку — до світу». Передача англійською мовою. 11.55 — Сеанс повторного телефільму. «Ходіння по муках». 10 серія — «Північ». 17.00 — Прем'єра документального телефільму «Суперечність». Із циклу «Стратегія енергетики». 18.00 — Мультфільм. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — На сесії Верховної Ради СРСР. У перерві — 20.00 — Вечір-

ня назка. 21.15 — У перерві мосу Батьківщина. Концерт. 21.45 — Спорт для всіх. 22.00 — Кіноабонемент. Художній фільм «Ліваха». Вперше. 23.45 — Волейбол. Чемпіонат СРСР. Чоловіки. «Автомобіліста» (Ленінград) — «Радіотехнік» (Рига).

субота

17 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.30 — Мама, тато і я. 9.00 — Пори року. Лютий. 10.00 — «Американська провінція». Документальний телефільм. Фільм 1. «Джон Крістал». 10.55 — Сучасниця. Жіноча логіка. 12.10 — До 45-річчя Перемоги. Художній телефільм «Час обрав нас». 4 серія. 13.20 — Очевидне — неможливе. 14.20 — Фільми і ролі Леоніда Бинова. «Зайчик». Художній фільм. 15.40 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». Музичний фольклор Тунісу. 16.15 — Діалоги про партію. 17.15 — Маленька фантазія. 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Сходина до Парнасу. 19.00 — Фестиваль професіонального баскетболу в Майамі. Матч «всіх зірок» Америки. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Телескоп. 21.45 — КВН-90. I Всесоюзний фестиваль команд КВН у Дніпропетровську. 0.15 — Відлуння дня. 0.30 — Програма «А». 2.00 — «Суто англійське вбивство». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 4.40 — Ширше коло. Естрадна програма.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.55 — Прем'єра телефільму «Чи спалахне іскра полум'я». 10.10 — На хвилі дружиби. 10.45 — Науково-популярний фільм «Куди пішов Ірнуся». 12.00 — Прем'єра музичного фільму «Кобзо мого». 13.00 — Новини. 13.10 — Доброго вам здоров'я. 13.40 — До 120-річчя від дня народження В. І. Леніна. I. Шведов. «Ленініана. XX століття». 15.00 — Чия програма краща? Теледискусія кандидатів у народні депутати. 16.30 — Снарби музеїв України. 16.45 — Телетурнір «Соначні кларнети». 18.00 — На дванадцятій сесії Верховної Ради УРСР одинадцятого скликання. У перерві — 20.30 — На добраніч, діти!

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Документальні телефільми. 8.55 — Жар батьківського горна. 9.20 — «Хай живе Франція, або Росіяни в Парижі». 10.05 — «Помилки старого чарівника». Художній телефільм за назвою Е. Гофмана. (З субтитрами). 11.20 — Підемо на звук гармоніки. 11.50 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «Третій колір часу». Про екологічну ситуацію в Чорнобилі. 13.00 — «Юрмала-90». Регіональний етап V Всесоюзного конкурсу молодих виконавців естрадної пісні. 13.40 — Мультфільми. 14.00 — Російська мова. 14.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 17.00 — Прем'єра фільму-концерту «Діалог зі сценою». 18.05 — «Два вийти до Індії». Мультфільм. 18.25 — Колаж. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Рух без небезпек. 19.05 — Пре-

м'єра документального фільму «У мене всі діти гарні». 19.15 — Під знаком Пі. Частина 1. 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Під знаком Пі. Частина 2 і 3. 22.45 — Ковзанярський спорт. Чемпіонат світу. Чоловіки. 23.45 — Кіноконцерт «І жартома, і всерйоз». 0.35 — Художній фільм «Як вивчити шведську мову». 1.15 — «Ну, як же так, лікарю?».

неділя

18 ЛЮТОГО

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Спорт для всіх. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — З ранку раненько. Передача для дітей. 10.00 — На службі Вітчизні. 11.00 — Ранкова розважальна програма. 11.30 — Навколо світу. Альманах. 12.30 — Здоров'я. 13.15 — До 45-річчя Перемоги. Художній телефільм «Час обрав нас». 5 серія. 14.20 — Педагогіка для всіх. 15.20 — Хвилини поезії. 15.25 — Сільська година. Панорама. 16.40 — У світі казок і пригод. Художній фільм «Міо, мій Міо». Вперше. 19.00 — Недільні кінозод. «Звичайні не безпечні пригоди. Мультфільм. «Волейбол на піску». Документальний фільм. 19.45 — «Квартира». Художній телефільм. Прем'єра. 21.00 — 7 днів. 22.00 — Думки про вічне. Недільна моральна проповідь. 22.15 — Всі симфонії П. Чайковського. Симфонія № 5. 23.15 — Прем'єра документального телефільму «Кисловодськ». «Росіяни у Баден-Бадені». 0.45 — «Тихе слідство». Художній фільм. 1.51 — Ширше коло. Естрадна програма.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — «У неділю вранці». Інформаційно-музична програма. 10.50 — На здобуття Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка. 11.20 — Художній телефільм «Два капітани». 3 серія. 12.45 — Новини. 13.00 — Музичний фільм «У весняному хороваді». 13.15 — Для дітей. «Канал Д». 14.45 — Село і люди. 15.20 — Ви нам писали. Музична програма за листами глядачів. 16.00 — Слава солдату. 17.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокилі» — «Динамо» (Москва). У перерві — «Телеспортарен». 19.15 — Музичні зустрічі. 20.00 — Актуальна камера. 20.40 — На добраніч, діти! 20.55 — Л. Мінкус. «Пачіта». Вистава. 21.30 — Художній фільм із субтитрами. «Нехай я умру, господи...». 22.45 — Відеоконцерт. 23.05 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку, ставай! 8.15 — Прем'єра документальних фільмів. 8.40 — «Золото». Художній фільм з субтитрами. 10.15 — «Альтернативи немає». Документальний телефільм. 10.40 — Екранізація творів М. Гоголя. «Ревізор». Художній фільм. 12.55 — Колаж. 13.00 — «Світ, в якому ми живемо». Фільми режисера Д. Луцькова. 14.00 — Ковзанярський спорт. Чемпіонат світу. Чоловіки. 14.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 17.00 — «Планета». Міжнародна програма. 18.00 — Хоней. Чемпіонат СРСР. «Хімік» — «Динамо» (Рига). 20.00 — Вечірня назка. 20.15 — Ковзанярський спорт. Чемпіонат світу. Чоловіки. 21.00 — 7 днів (з сурдоперекладом). 22.00 — «Одружений холостяк». Художній фільм. Вперше.

ЗАПИВАЙТЕ ДІЕТУ ПИВОМ

НЕ СМІШНО!

Ой, не думайте, це робити, шановні дієтички, бо це не порада лікаря, а, на жаль, справжня реальність. І та реальність трапилася мені не де-небудь, а в нас, у Кіровограді. По вулиці Красногвардійській, 44, Там у нас мають готувати дієтичні страви, поки приміщення дієтичної їдальні, що по вулиці Леніна, знаходиться на ремонті.

Якщо ти дієтич, то хочеш чи ні, подибаш на Красногвардійську. От лише, коли я туди прийшов, аж здивувався: кислий запах, тісно й незатишно. Щоб був якийсь вибір дієтичних страв, годі й думати.

ти. На перше — нічого, добре, що хоч перепечений, але паровий біфштекс знайшовся. Та ще — каша.

Ну, а все, що тут пропонувалося, запити можна було не чим іншим, як кислим соком і... пивом.

— Ой, це ви до нас перший, хто із зауваженням звертається, — бідалася завідувача кафе В. І. Лакоузова.

На моє запитання, де дієтичні напої, завідувача само перепитала:

— А які повинні бути? Так це повинні знати ті, хто готує дієтичні страви, а не робити план на чийсь здоров'ї пивом.

Ю. ЯРОВИЙ,
м. Кіровоград.

На овочевих базах красивіше всіх перебирають нартоплю дизайнери. Спочатку опорожнюють пляшку, потім — вона спустошує. Добре сміється той, хто про наслідки не знає. Снажи йому, хто ти — і він твій друг.

Ф Р А З И

Ніщо не обходиться так дорого, як уцінені товари. Якщо тебе всі илюють — у тобі є раціональне зерно. Спорт бабусь: ходіння по внуках. Анонімний економити папір починає з підпису. Що раніше було браном, тепер називається товаром за заниженими цінами. Технічна безпека «несуна»: гарненького — потрошку! Тихо! Йде репетиція гласності. Важко вловити сіль питання, коли думаєш про навар.

А. ПАСТЕРНАК.

«ДАЙОШ БОМАГУ!»

Десь у кінці березня 1989 р. до секретаря Добровеличківського райкому комсомолу вбігла захекана друкарка і ледве промовила: «Контрабандна бормага... протокол... бюро...» — і знеможено сіла на стілець. Покропивши дівчині голову водою, кмітливий ватажок комсомолії зрозумів, що закінчився папір і це загрожує зриву чергового засідання бюро райкому: на чому протокол писатимуть?

— Та як же?.. Що ж це?.. Де ж славнозвісна операція «Мільйон — Батьківщині»? (Це — про збір школярами макулатури).

Недовго думаючи, комсомол знайшов собі спонсора в особі Добровеличківського району. І от на черговій нараді директори шкіл зобов'язали і назвали: «Негайно! до 1-го! Країна (райкомівець) по-чає мислити глобально! задихається без паперу! І про виконання інформувати! Інакше! Буде наз!» Усі, як завжди, «поради» занотували у свої записники. Щоправда, де-то з керівників шкіл, у кого ще від щоденних турбот збереглося трішки здорового глузду, скептично станув плечима і, озирнувшись, подумав: «А на чому ж писатимуть нараз, коли натма паперу?»

Альтернативи не було. І понесли, повезли, поклали, потягли діти, бать-

ки, дідуся і бабусі валізи, клунки, лантухи ато-ринної паперової сировини, по-народному — макулатуру. Піонервожати, вчителі, відповідальні за цю справу класні керівники зважували, підбивали підсумки серед учнів, класів. Школярі галасливо штовхалися біля кожного інформаційного вісника:

— Ага, Миколо, у мене на 3 кг більше!

— Нічого, сьогодні віддусь одерже газети, прочитає, а завтра я принесу їх до школи.

— Не вистачить, не вистачить, не догониш!!!

— А я вазони обдеру,

печиво й макарони по-вигрушую з коробок...

Подібні діалоги можна було чути щодня. Одним словом, робота кипіла. Шкільні бібліотекарі теж не марнували часу, а списували старі підручники та морально застарілі брошури видавництва «Радянська школа» та «Просвещение». Останніх, до речі, до біса набралось...

Чотири пори року пройшло з того часу. Незабаром буде річниця кампанії «Дайош бормагу!», а вона так і лежить по шкільних сараях, комірчинах, бібліотеках, «напідруках». А в нашій школі (600 кг) — у кочегарці, бо приміщення мале і нікуди діти, а палити,

як рекомендують тепер працівники райкому комсомолу і райвно, щоб не оштрафували пожежники, шнода, та й соромно буде перед дітьми та їхніми батьками. Адже цим ми спалимо в дитячих душах дуже багато хороших. До сьогоднішнього дня пам'ятаються багаторічні вогнища в їхніх очах, задоволення на обличчях; що і вони роблять корисну справу для Батьківщини.

Уваїть лише — 600 кг! В одній з найменших шкіл району, а в районі їх — 30.

Петро ОЛІЙНИК,
учитель Олександрівської середньої школи.
Добровеличківський район.

У М І Є М О Ж...

Не вистачає у нас нової техніки. Того й чуємо, як лунають скарги: «Працюємо на механізмах, які давно треба списувати».

Щоправда, іноді й до нас на завод потрапляє сучасне устаткування. Якщо його не побачите в цехах, то пройдіться заводською територією і таме там знайдете!.. Біля цеху № 7 складено під відкритим небом конвейерну лінію японської фірми «Бараклосі». Далі розкидано ящики із західнонімецькими верстатами.

Взагалі, чого тільки не знайдеш на заводській території. Того не знайдеш в цехах. Тільки по трафаретах на ящиках «Мейд ін...» можна географію усього світу вивчати.

Не доходять руни у начальства усе це багатство встановити в цехах. А от у робітників — доходить. Та і як не поцінається, що там всередині, коли щодня проходиш біля ящиків.

Любить наш народ блискучі речі. Особливо ті, які піддаються викрутці та лому. А, як відомо, проти лому немає прийому. Тому, коли кинулися встановлювати в цеху № 5 ту ж японську конвейерну лінію, що пролежала у дворі із

десяток років то виявилось, що пропало не просто декілька деталей, а декілька ящиків. Що ж робити?

Задумалось керівництво заводу. Комісія на чолі з головним інженером два дні ходила навколо ящиків, проте нічого так і не придумала. Стало зрозуміло, що без дяді Вані, слюсаря-ремонтника в цеху № 13, тут не обійтись.

Через годину вже був підписаний наказ по заводу: «Для налагодження конвейерної лінії МСО-011-026 призначити бригаду спеціалістів у складі головного інженера, головного механіка заводу, начальника цеху № 6 та слюсаря-ремонтника І. Ножкіна...».

І дядя Ваня почав працювати над лінією. День, другий, третій... тиждень.

Через тижень в цех заглянув головний інженер заводу. Зайшов... і зупинився від здивування.

Лінія працювала.

Терміново був підписаний черговий наказ: «За виконання важливого завдання... винести подяку всім, хто брав участь в цій роботі, і нагородити премією: Я. Ю. Коз-

лова, головного інженера — 500 карбованців, Ф. Х. Цапкова, головного механіка — 450 карбованців, П. П. Свирина, начальника цеху № 6 — 300 карбованців, І. І. Ножкіна, слюсаря-ремонтника — 50 карбованців».

Підписавши наказ у директора, головний інженер вирішив ще раз заглянути в цех. Лінія працювала. Ножкін збирав інструмент.

— А це що? — головний інженер угледів два ящики до половини наповнені деталями.

— Та розумієте, Якиме Юхимовичу, — почав Ножкін, — склав лінію — не працює. Довелось трішки удосконалити, де-що викинути. Запрацювала.

— Та як ви посміли! — підвищив голос головний інженер. — Що це за самопрацтво?

А ще через годину друкарка віднесла на підпис черговий наказ: «За самопрацтво, проявлене при монтажі лінії, позбавити слюсаря-ремонтника І. І. Ножкіна премії і оголосити догану».

...А японська лінія працювала. Слюсар-ремонтник Ножкін закінчував ремонт верстата у цеху № 5.

В. ПОЛІЩУК.

Валерій ГОНЧАРЕНКО

КИРОВОГРАДСЬКА

«НІЇДА»

Тепер Еней убрався в пекло, Прийшов зовсім на інший світ. І. Котляревський.

Тепер Еней убрався в пекло і враз від подиву замовк. Це пекло зовсім недалеко: На критім ринку, де товчок. Тут продають Дюма і мило. І брешуть в очі дуже мило. Що міллю зкований кожух — Дубляночка американська, А може навіть африканська, Яку пошив сам Вінні Пух. Тут чорт ціною хитро править, Щоб обдурить тебе й мене. І ангел чорта в очі славить, Хоч у душі його кляне. Тут пропонуються, до речі, Нікому не потрібні речі.

[Продовження. Початок у № 47 за минулий рік].

Старі, поношені, брудні. Приїжджі і кировоградці Уміють добре тут змагаться У лестоцях і у брехні. Тут спекулянтка слізно шамкає, Що голова її мала, Тому і пропонує шапку, Яку на смітнику знайшла. Когось ділок за носа водить І вкотре вже йому доводить, Що шило — медичинський шприц, Надія справжня наркомана. А капелюх старий і драгий Колись носив Уелльський принц. О, завісідата! товчкучки — Неперевершений букет! Беру у руку авторучку, Щоб змалювати ваш портрет. Такий: очі: блудливі зблиски, Халпиви руки, слини бризки. Діди, баби і пацанва. Усі затяті і ротаті.

Усіх комерція проклята Вітрами шелу обвіва. В цій мішанині жартів, смішків І навіть чистих матюків Еней штовхавсь уперто нишком І сам не знав чого хотів. За рукави його хапали. «Купи, друзюко, — закликали, — За півціни, за сотню лиш Віддам я круг для унітаза. Ти будеш дякувати щоразу, Коли на ньому посидиш». Еней уже не дивувався Цій неймовірній чортівні. Він тільки делі мовчки пхався, Як в зачудованому сні. Йому хтось тицькав в ніс браслети, Спідницю і криві штиблети. А хтось нахабно на тотаж Йому у руки сунув джинси: «Бери скоріше і не живи, Бо де іще такі знайдеш!».

В цій ідіотській круговерті Еней штовхався, тупцював. Та лабиринт рядів уперто Його ніяк не відпускав. Ізвідусіль до нього лізли Від шуби залишки облізлі, Трухляві комори з собак. (Іх тут за норку продавали І щиросердно запевняли, Що хутро імпортне. Ось так!). Синоку Анхіза врешті виник Там, де у юрбі раптово зник. «Кировоградський критий ринок — Чортополюховий квітник!» — Прорік герой мій сумовито І, плюнувши убіс сердито, Він прямо увійшов на базар. Кругом перекупки шуміли, Немов брудні інгулу хвилі. «Що ж, се ля ві!» — Еней сказав. [Далі буде].

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМ Украины.

На українському мові

НАША АДРЕСА:

316050, МПС, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-65; секторів: комуністичного виховання — 4-65-79; культури і моралі — 4-64-21; комсомольського життя й економіки — 2-04-84; учнівської і студентської молоді та військово-патріотичного виховання — 2-59-82; соціальних проблем — 2-29-92; фотолaboratorії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

В. о. редактора

І. КУЦЕНКО.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Гліни, 2.

БК 03180.

Газета виходить щосуботи.

Індекс 61103.

Зам. № 66.

Тираж 36 200.